

ภาคผนวก ง

เอกสารประกอบและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์วิจัยเชิงอนาคต

The Ethnographic Future Research: EFR

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า” (The Organizational Culture of Catholic Schools under the Catholic Diocese in the Next Decade) เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (The Ethnographic Future Research: EFR) มาประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) ด้วยตนเอง หรือขอให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษร หรืออาจจะใช้ทั้งสองวิธีผสมผสานกัน

ก่อนอื่นขอให้ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาปัจจัยที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสภาพของสังคมไทย ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน และภาพบริบทของสังคมไทยในอนาคต จากนั้นขอความกรุณาท่านได้มองอนาคต (Foresight) และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า ใน 23 ประเด็น ว่าน่าจะเป็นอย่างไร

ปัจจัยที่ขับเคลื่อนสภาพสังคมไทย

สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ในโลก โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และปัจจัยภายในประเทศไทย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 6-16) ดังนี้

ปัจจัยภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกติดต่อสื่อสารและเกิดการเชื่อมโยงกันเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การเงิน การลงทุน การเมือง สังคม วัฒนธรรม นอกนั้นความรู้ แนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ยังถูกถ่ายโอนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การถ่ายโอนสินค้าข้ามพรมแดนภูมิศาสตร์ดำเนินไปอย่างเกือบอิสระ การคมนาคมเชื่อมต่อทุกจุดในโลกเข้าหากันอย่างใกล้ชิด การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายลักษณะนี้ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่งที่อยู่ห่างไกลสามารถแพร่กระจายและส่งผลกระทบไปยังอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกอย่างรวดเร็วรวมทั้งประเทศไทยด้วย ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ทุกคนยอมรับว่าปัจจัยภายนอกประเทศสามารถมีอิทธิพลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนไทย ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อนาคตของประเทศไทยประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูง

บิลล์ เกตส์ (Bill Gates) ได้กล่าวไว้ว่าโลกในยุคทศวรรษ 80 แข่งขันกันด้วยคุณภาพ (Quality) ทศวรรษ 90 แข่งขันกันด้วยกระบวนการหรือปรับระบบ (Reengineering Process) และเมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 2000 โลกเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) แข่งขันกันด้วยความเร็วส่งผลให้โลกเชื่อมต่อเข้าหากันกลายเป็น “หมู่บ้านโลก” (Global Village) (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2548, หน้า 157-158) สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 7-8) ที่ระบุว่าตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโลก และยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ทำให้วิทยาการด้านอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาไปด้วยและจะมีอัตราเร่งที่เพิ่มขึ้นในโลกอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เทคโนโลยีทางการแพทย์ เทคโนโลยีทางการเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพและพันธุวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีด้านวัสดุศาสตร์ รวมทั้งวิทยาการด้านอวกาศและวิทยาการใต้ทะเล การพัฒนาสู่เทคโนโลยีขั้นสูงนี้จะมีผลทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงสังคมไทยแปรเปลี่ยนไปมากอย่างต่อเนื่อง

2. การแพร่กระจายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสนเทศ

ควบคู่ไปกับยุคแห่งการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงในอนาคต การพัฒนาวิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ในปี ค.ศ. 1946 และการพัฒนาเครือข่ายข้อมูลของกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 ได้นำไปสู่การสร้างระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ในช่วงทศวรรษที่ 1980 และเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ในช่วงทศวรรษที่ 1990 เมื่อผสมผสานกับความก้าวหน้าของสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ วิทยาการดังกล่าวได้พามนุษย์ไปสู่การปฏิวัติระบบข้อมูลของโลก ทำให้เกิดการถ่ายโอนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบุคคล องค์กร และประเทศอย่างสะดวกรวดเร็ว ผู้คนในซีกโลกหนึ่งสามารถติดต่อรับรู้การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจ การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม ค่านิยม ความคิดและวิถีชีวิตของคนในอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ดันศิริ (2540, หน้า 32) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีใหม่ทำให้เกิดความหลากหลายในการแสวงหาข่าวสารข้อมูล สามารถกระจายข่าวสารได้กว้างขวางพร้อมกัน เครือข่ายสารสนเทศจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ซึ่งเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 6-9) เห็นว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จและมีอำนาจอย่างแท้จริงนั้นต้องมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล (Data) และจัดการข้อมูลให้กลายเป็นสารสนเทศ (Information) และประยุกต์ใช้สารสนเทศดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนั้นปัจจัยด้านข้อมูลสารสนเทศ

จึงมีอิทธิพลในการกำหนดสภาพสังคมไทยในอนาคตในหลายด้านเลยทีเดียว ฉะนั้นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในทศวรรษหน้า คือ การเป็นผู้กำหนดบทบาท และทิศทางของเรื่องราวต่าง ๆ แทนที่จะเป็นผู้คอยรับคำบัญชาให้บอกเล่าสารสนเทศดังที่เคยเป็นมา เป็นการประชาสัมพันธ์โดยไม่ต้องเป็นข่าวเลยก็ได้ แต่ต้องมีคุณสมบัติในการเป็นผู้ประสานสิบทิศ มีภาพพจน์ที่ดี โปร่งใส น่าเชื่อถือ ตามหลักธรรมาภิบาล เข้าใจในเรื่องราวทั้งระดับมหภาคและจุลภาค พูดภาษาได้ง่าย ๆ ชัด ๆ กับคนทุกระดับ

3. การแข่งขันที่รุนแรง

จากการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มนุษย์แต่ละคนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศจากทุกจุดที่เกิดขึ้นในโลกได้มากขึ้น รวดเร็วขึ้นและเท่าเทียมกัน และในขณะเดียวกันกำแพงกีดกันทางการค้าที่มีในอดีตนับวันจะถูกทำลายลง ส่งผลให้การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อความอยู่รอดมีความจำเป็นมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันและเร่งรัดให้ทุกประเทศต้องเข้าไปสู่เวทีของการแข่งขันระดับนานาชาติ คู่แข่งจากภายนอกสามารถรุกเข้าสู่ตลาดภายในได้อย่างง่ายดาย ส่งผลให้แต่ละประเทศต้องพยายามช่วงชิงความได้เปรียบในการแข่งขันอยู่ตลอดเวลาและสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวจากระดับระหว่างประเทศลงสู่ระดับชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้นด้วย ในลักษณะของการแข่งขันทางการศึกษา และการแข่งขันในการทำงาน โดยปัจจัยด้านการแข่งขันนี้จะทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องในอนาคตและมีผลต่อการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของคนในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. การเพิ่มบทบาทและความสำคัญของความรู้ในสังคม

โลกแห่งการเรียนรู้ได้ถูกเปิดออกอย่างไร้ขีดจำกัด โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศนำไปสู่การปฏิวัตรบบการเรียนรู้ของมนุษยชาติ มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้มากขึ้นทั้งความรู้ที่ได้จากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และเป็นต้นจากการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการหรือที่เรียกว่าการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับข้อเสนอของวิชัย ดันศิริ (2540, หน้า 32) ที่กล่าวว่า ด้านการศึกษาจะมีเครือข่าย ข้อมูลความรู้ที่ทุกคนเข้าถึงได้โดยตรง จะมีรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเองเข้ามาเสริมระบบโรงเรียนมากขึ้น หรืออาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเองทั้งในที่บ้านหรือที่ทำงาน สภาพดังกล่าวจะทำให้ความรู้ไม่ถูกผูกขาดเฉพาะเพียงบางส่วนอีกต่อไป คนในวงกว้างจะสามารถเข้าถึงความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ความรู้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานต่าง ๆ สังคมแต่ละยุคต่างใช้ปัจจัยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ต่างกัน ยุคเศรษฐกิจบนฐานเกษตรกรรมใช้ปัจจัยที่ดิน แรงงาน และกำลังทหารสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

ต่อมาในยุคเศรษฐกิจบนฐานอุตสาหกรรมปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้เปลี่ยนมาเป็นเครื่องจักร ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน แต่สำหรับยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคเศรษฐกิจใหม่ ปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้เปลี่ยนจากปัจจัยที่จับต้องได้ไปสู่ปัจจัยที่มองไม่เห็น แต่มีพลังมหาศาลนั่นคือ ข้อมูลสารสนเทศและทุนความรู้ (Knowledge Capital)

เศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วได้ก้าวทะยานไปอย่างรวดเร็วโดยมีอุตสาหกรรมบนฐานความรู้เป็นตัวขับเคลื่อน นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 ได้มีการศึกษาถึงการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ของระบบเศรษฐกิจอเมริกา พบว่าร้อยละ 50 เป็นผลมาจากการพัฒนาผลิตภาพของอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และส่วนชุดคำสั่ง (Software) ส่วนทุนความรู้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาวในอนาคต โดยที่ทุนความรู้คือผลรวมของวิธีการ เทคนิค ข้อเท็จจริง แนวคิด ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ข้อสังเกตหรือประสบการณ์ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าได้ ความรู้จะกลายเป็นตัวกำหนดระดับความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน และระดับประเทศ ในอนาคตจะไม่มีประเทศใดถูกเรียกว่า “ประเทศยากจน” แต่จะเรียกว่า “ประเทศไม่รู้” แทน ดังนั้นคนที่มีความรู้หลากหลายและสามารถจัดการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ได้จะกลายเป็นคนกลุ่มใหม่ที่มีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันในโลกอนาคต ดังนั้นปัจจัยด้านความรู้จึงมีผลต่อการกำหนดสภาพสังคมไทยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5. การเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่าย

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ในอนาคตจะไม่มีประเทศ หรือองค์การใดสามารถดำรงตนอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยมิต้องขึ้นกับใครได้อีกต่อไป แต่ละองค์การของสังคมจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับส่วนอื่นเพื่อความอยู่รอดและเพิ่มความแข็งแกร่งของตนเอง การเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่ายจะเป็นภาพที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้นในโลกอนาคต เครือข่ายดังกล่าวจะเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับองค์การและระดับบุคคลซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของเครือข่ายด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา เทคโนโลยี วัฒนธรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การแบ่งปันและการจัดสรรทรัพยากรร่วมและเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองให้แก่กลุ่มของตนเองให้มากที่สุด นี่คือการเบียดโลกใหม่ (New World Order) ที่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อมนุษยชาติในอนาคต

6. การขยายตัวของกระแสประชาธิปไตย

ชุมชนโลกจะปรับตัวไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย อันเป็นผลมาจากสาเหตุอย่างน้อยสามประการ คือ 1) การล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในช่วงศตวรรษที่ 20 ทำให้ยังไม่มีแนวทางเลือกอื่นในการจัดระบบการปกครองสังคม 2) การเรียกร้องของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางการค้าภายใต้เครือข่ายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบ

ประชาธิปไตยในแนวทางที่เอื้อประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มของตนเอง โดยใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นข้อต่อรองและเงื่อนไขที่ประเทศเล็กต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ

3) การผลักดันจากภายในแต่ละประเทศ อันสืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนมีความรู้การศึกษาเพิ่มมากขึ้นและการมีโอกาสดูเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

อุดมการณ์ของกระแสประชาธิปไตยจะกระตุ้นให้ประชาชนในแต่ละสังคม เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ในขณะเดียวกันประชาชนในประเทศส่วนใหญ่ในโลกมีแนวโน้มที่จะได้รับการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยที่ปัจจุบันเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงในรูปแบบจะถูกผลักดันและเรียกร้องให้ปรับตัวไปสู่การเป็นประชาธิปไตยโดยแก่นแท้มากขึ้น โดยเฉพาะการเมืองภาคประชาชนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นอย่างเช่นที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนจะแสดงออกโดยการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ การต้องการความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของชนชั้น ความต้องการได้รับการปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งอุดมการณ์ประชาธิปไตยนี้จะไม่เพียงพุดผ่านระดับประเทศเท่านั้น แต่จะซึมลึกลงไปสู่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในระดับจุลภาคไม่ว่าจะเป็น โรงงาน บริษัท หรือสถาบันการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษาและระดับการศึกษาระดับพื้นฐาน ฯลฯ ซึ่งภาพเช่นนี้จะยังคงเข้มข้นมากขึ้นในสังคมไทยในอนาคตอย่างแน่นอน

7. การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่าง ๆ ในโลก

การที่ทุนโลกเคลื่อนตัวจากสังคมอุตสาหกรรมสู่สังคมหลังอุตสาหกรรมได้นำสังคมโลกไปสู่ความเสื่อมทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

ก) การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมการพนัน (Casino Culture) ระบบเงินไร้พรมแดนซึ่งเป็นหัวใจของระบบทุนปัจจุบันได้ทำให้วัฒนธรรมการพนันกลายเป็นหัวใจของระบบทุนเพราะการเล่นหุ้นก็ ไม่ต่างไปจากการเล่นการพนัน ดังนั้น การปั่นหุ้น การเก็งกำไร การสร้างข่าว การปล่อยข่าวดังกล่าวเป็นหัวใจของการแสวงหากำไร ระบบข่าวสารข้ามชาติมีส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมการพนันผ่านการแข่งขันกีฬา กีฬาได้ทำให้การพนันกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก

ข) ทาสของการบริโภคนิยม โทรทศน์กับการค้าเงินตรา กำไรและข่าวสารล้วนแล้วแต่แยกกันไม่ออก ทุก ๆ สิบนาทีของรายการโทรทัศน์ คือ การโฆษณาสินค้า สิ่งนี้ทำให้มนุษย์กลายเป็นทาสสินค้า (ต่างประเทศ) และ เป็นทาสเงินตรา ลัทธิบริโภคนิยมจึงกลายเป็นวัฒนธรรมโลก

ค) วัฒนธรรมโลกียะมาพร้อมกับการแพร่ขยายของโลกแห่งมายา โลกบันเทิงและความจอมปลอม ธุรกิจมีดแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว มนุษย์ในสังคมกำลังถูกทำให้เป็นทาสเหล่า เบียร์

บุหรื น้ำมาและ มีชีวิตอยู่กับบาร์คลับ แหล่งบันเทิง ช่องโสเภณี ยาเสพติดและการเล่นการพนัน ศูนย์ผลิตวัฒนธรรมโลกไม่ว่าจะเป็นเมืองฮอลลีวูด เมืองโคเกียและเกาะฮ่องกง ล้วนแล้วแต่ผลิต วัฒนธรรมโลกียะ ซึ่งขายความบันเทิงทางเพศ ขายความบ้า ความมัน ความรุนแรง ภาพยนตร์ เหล่านี้สะท้อน โลกทางวัฒนธรรมที่เสื่อมโทรมลง

ง) มนุษย์ถูกตีค่าด้วยเงินตรา ด้วยเครื่องประดับ ด้วยรถยนต์และถูกทำให้กลายเป็น สินค้าราคาถูกประเภทหนึ่ง ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก ระหว่างสามีภรรยาถูกตีความใหม่ด้วยค่า แห่งสินค้า พ่อแม่ที่รักลูกก็ต้องซื้อทุกอย่างที่ลูกต้องการ ความกตัญญูก็ถูกตีความเท่ากับค่าของ สินค้า ลูกที่กตัญญูต้องยอมขายตัวเป็นโสเภณีเพื่อให้พ่อแม่มีเงินไปซื้อโทรทัศน์ ซื้อบ้าน มนุษย์เองก็กลายเป็นวัตถุ เป็นสินค้า การค้าชีวิต คำเด็ก คำผู้หญิง คำยาเสพติด จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการค้าของระบบทุนนิยม

จ) การแพร่ระบาดของลัทธิปัจเจกบุคคล (Individualism) ไม่สนใจคนอื่น ไม่สนใจ สังคม สนใจเพียงความสุขส่วนตัว วัฒนธรรมใหม่นี้ได้ดึงเยาวชนไทยและเยาวชนโลกออกจาก โลกที่เป็นจริง ชาวนาจะทุกข์ยาก คนมากมายจะตายด้วยโรคเอดส์ สิ่งแวดล้อมจะพินาศ ไม่มีใคร สนใจใคร เพราะคนรุ่นใหม่กำลังถูกดึงให้ทิ้งโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่โลกแห่งความบันเทิง โลกของมายาและไปเสพยาเสพติด

วัฒนธรรมทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะกลายเป็นแนวโน้มใหม่ของสังคมโลก ที่สุดมันสมอง ของมนุษย์จะถูกครอบล้อมด้วยวัฒนธรรมขยะ อาหารขยะ วัฒนธรรมน้ำเน่าและความจอมปลอม นี่คือการมาถึงของความตายและหายนะของมนุษยชาติ (ยุค ศรีอาริยะ, 2539, หน้า 202-205) และ จากสภาพไร้พรมแดนและการเปิดกว้างในมิติของข้อมูลข่าวสาร การค้าการลงทุน การคมนาคม และการสื่อสารโทรคมนาคมนั้น จะส่งผลต่อมิติของวัฒนธรรมของแต่ละสังคม การแพร่กระจาย วัฒนธรรมข้ามพรมแดนจะเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว เป็นการยากอย่างยิ่งที่สังคมไทยซึ่งได้ เชื่อมต่อกับโครงสร้างของระบบโลกแล้วจะสกัดกั้นหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบของวัฒนธรรม ดังกล่าวได้ ผลที่ตามมาคือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยบางอย่างจะแปรเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างจึงได้รับอิทธิพลได้ง่ายซึ่งมีผลดีในแง่ของการช่วยให้เกิด การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากล แต่ในขณะเดียวกัน หากสังคมไทยในอนาคตยึดมั่นถือมั่นในวัฒนธรรมของตนเองอย่างสุดโต่งจนขาดความสามารถใน การประยุกต์ปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสม ผลที่ตามมาคือปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนที่ยึดมั่นใน วัฒนธรรมใหม่และวัฒนธรรมเดิมจะเกิดขึ้น สอดคล้องกับวิชัย ตันศิริ (2540, หน้า 32) ที่เสนอไว้ ว่า จะมีการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างถิ่น วัฒนธรรมจากสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกมากขึ้น จะเกิด วัฒนธรรมสากลที่แผ่อิทธิพลมายังวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงควรมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

มากขึ้นเพื่อทดแทนกระแสโลกาภิวัตน์ในส่วนที่จะสร้างผลเสียกับสังคมไทย ดังที่ปรากฏว่าธุรกิจบันเทิงข้ามชาติได้กระตุ้นให้เกิดกระแสทางวัฒนธรรม ดังนั้นปัจจัยการกระจายของวัฒนธรรมต่าง ๆ นี้ควรเป็นส่วนที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 14-15)

8. กระแสการตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การเสียดุลของระบบนิเวศ อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรของโลกอย่างขาดความระมัดระวังในช่วงที่ผ่านมา ได้ทำให้เกิดภัยธรรมชาติมากขึ้นและรุนแรงขึ้น ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากมลพิษทางอากาศ ทางเสียง ทางน้ำ ในขณะที่เดียวกันการขาดแคลนของทรัพยากร โลกอย่างรุนแรงกำลังเกิดขึ้นและจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากร และการนำเอาวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยขาดการคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนักถึงภัยธรรมชาตินี้จะนำไปสู่กระแสการเรียกร้องอย่างเข้มข้นในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการกำหนดกติการะหว่างประเทศ เรื่องการธำรงรักษาสีเขียว เพื่อป้องกันมิให้เกิดสภาพของการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะกลายเป็นประเด็นสำคัญในระดับโลก ซึ่งมีผลทั้งทางด้านการกำหนดเงื่อนไขของการดำเนินเศรษฐกิจและธุรกิจการค้า ตลอดจนประเด็นทางการเมืองที่ประเทศไทยต้องมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกัน

9. การแสวงหาการเติมเต็มในจิตใจ

การแข่งขันทั้งในระดับประเทศ และในระดับวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลจะรุนแรงมากขึ้นเพราะแต่ละชาติและแต่ละคนจะแสวงหาหนทางเพื่อให้ได้เปรียบและเอาชนะในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของชาติและของตนเอง สถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ความอยุติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ และการทำร้ายกันด้วยวิธีการรุนแรง ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างชาติระหว่างบุคคลและส่วนบุคคลทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อรวมเข้ากับปัญหาของความเป็นสังคมเมืองที่มีทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม อาชญากรรม ยาเสพติด สุขภาพจิต คุณภาพชีวิต รวมทั้งความโดดเดี่ยวในความสัมพันธ์ของสังคมเมืองแล้ว สภาพความกดดันเหล่านี้จะส่งผลให้จิตใจของคนแห้งแล้งเหนื่อยล้า อ่อนแรง และจะกระตุ้นทำให้เกิดการเรียกร้องในเรื่องจริยธรรมคุณธรรมและมีผลให้คนสนใจเรื่องการแสวงหาความเติมเต็มในจิตใจและจิตวิญญาณมากยิ่งขึ้น

10. อิทธิพลในเขตแปซิฟิก จะเปิดโอกาสให้ไทย มีบทบาทสำคัญในด้านการค้าเพราะจากการวิเคราะห์แนวโน้มโลกพบว่าจะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วรอบมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งจะทำให้ย่านนี้เป็นเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกและจากกระแสที่ทำให้โลกมีแนวโน้มที่จะมีเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี ทำให้กลุ่มประเทศต่าง ๆ มีการรวมตัวกันระดับภูมิภาค

มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี สถานการณ์ในลักษณะนี้จะเป็นผลพลอยได้สำหรับประเทศไทยในการรวมกลุ่มการค้าเพื่อต่อรองกับภูมิภาคอื่น และเอกลักษณ์ของคนไทยที่มีความเป็นมิตร มีภาพลักษณ์ของการประนีประนอมทำให้การเจรจาทางการค้าและการต่อรองกับนานาชาติเป็นไปด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539, หน้า 70-71)

ปัจจัยภายในประเทศไทย

นอกจากจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่เป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์แล้ว ประเทศไทยยังได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายในด้วยไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 วิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรม การเปลี่ยนโครงสร้างประชากรของประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบประกันสุขภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 16-22)

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นกฎหมายสูงสุดที่ประชาชนต้องเคารพและปฏิบัติตาม ในรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีบทบัญญัติในหลายมาตราที่มีผลต่อการกำหนดภาพอนาคตของสังคมไทย เช่น การให้สิทธิแก่ประชาชนในการตรวจสอบและควบคุมหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานต่าง ๆ การกำหนดให้องค์กรตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันทางการเมือง อาทิ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง องค์การเอกชน การให้บทบาทแก่สื่อมวลชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันทางการเมือง ตลอดจนเป็น “สื่อ” ในการรายงานข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างเป็นอิสระ ซึ่งทำให้สถาบันการเมืองต่าง ๆ ต้องระมัดระวังและไม่กระทำการที่ไม่ถูกต้อง สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ ภาพรวมนับว่าพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้น นอกจากนั้น การปฏิรูปทางการเมืองได้ทำให้เกิดพลังของสังคมกลุ่มใหม่ขึ้นคือ ชนชั้นกลาง โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organizations: NGOs) เป็นพลังหลักในการดำเนินงานด้านพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นสิทธิมนุษยชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543, หน้า 10) ได้เสนอว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางพื้นฐานและเป็นตัวเร่งให้เกิดการปฏิรูปที่สำคัญหลายประการ นับตั้งแต่กระแสการตื่นตัวของภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเคารพสิทธิ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนการตระหนักในเรื่องสิทธิของเด็ก สตรี และผู้สูงอายุและให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการ

ที่ดี (Good Governance) โดยเน้นความโปร่งใสตรวจสอบได้ และควมมีประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ

2. วิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรม

สภาพความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤตทุกขณะ เห็นได้จากปัญหาความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม ปัญหาความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาคนขาดจรรยาบรรณ ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการขาดความรับผิดชอบ ความเกียจคร้าน ขาดความขยันขันแข็ง ปัญหาการขาดการประมาณตน ขาดการยับยั้งชั่งใจ ความฟุ้งเฟ้อฉาบฉวยในสังคม ปัญหาการขาดการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ปัญหาการคดโกง ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี การทำแท้งเถื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เป็นปัญหาวิกฤตทางคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2545, หน้า 2-6) ได้รวบรวมและสรุปไว้ อาทิ ปัญหาเด็กถูกปล่อยปละละเลย ปัญหาเด็กถูกละเมิดสิทธิ ปัญหาโสเภณีเด็ก ซึ่งปัจจุบันมีทั้งเด็กหญิงและเด็กชายอยู่ในกระบวนการของการค้าประเวณีที่มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น บางรายก็ยึดอาชีพนี้ด้วยความสมัครใจ ปัญหาเด็กประพฤติดัวไม่เหมาะสม ดิฉันสารเสพติด ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ปัญหาเด็กที่แสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ชอบทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543, หน้า 10) ได้กล่าวถึงจุดอ่อนที่ต้องเร่งแก้ไข คือ ด้านจริยธรรมของคนไทยที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลง คนขาดความศรัทธาในหลักศาสนาและไม่ได้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตเท่าที่ควร ประกอบกับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามีผลต่อพฤติกรรม และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะคนในสังคมเมืองและเยาวชน ส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของไทยเริ่มสูญหายและไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคนและสังคมไทยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คนในสังคมได้เริ่มมีสำนึกในเรื่องของความถูกต้อง ความดี ความเลว คุณธรรมประจำใจ กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและสิทธิหน้าที่ เพื่อกอบกู้วิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ดีขึ้นซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. การเปลี่ยนโครงสร้างประชากรของประเทศไทย

ผลจากการวางแผนครอบครัวของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จมาโดยตลอด ทำให้ภาวะการเจริญพันธุ์ของประชากรอยู่ในระดับทดแทน สัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลง วัยแรงงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ขณะที่จำนวนประชากรในวัยสูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังที่สำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2545, หน้า 23) ได้ประมาณการว่า ในปี พ.ศ. 2554 ประชากรเด็กและเยาวชน (บุคคลอายุไม่เกิน 25 ปี) จะลดลงเหลือ 24.42 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2557 จะลดลงเหลือ 24.06 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.86 และ 34.76 ของประชากร ตามลำดับ ในขณะที่ปี พ.ศ. 2542 มีเด็กและเยาวชนจำนวน 26.73 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.36 ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์จะส่งผลกระทบต่ออายุขัยโดยเฉลี่ยของคนไทย ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวยิ่งขึ้น สังคมไทยจะมีคนที่อยู่ในวัยสูงอายุมากขึ้น โดยกระจายอยู่ทั้งเมืองใหญ่ (Mega Cities) และชนบท การเปลี่ยนแปลงของประชากรนี้เรียกร้องให้ประเทศไทยต้องมีนโยบายด้านประชากรในอนาคตที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การกระจายตัว และการย้ายถิ่น รวมทั้งสร้างโครงข่ายนิรภัยทางสังคม (Social Safety Nets) เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลและดูแลประชากรส่วนใหญ่ที่มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543, หน้า 10)

4. การปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง)

พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายหลักทางด้านการศึกษาระดับแรกของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูล เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของชาติอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา ที่เน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม หากบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นจริง ย่อมส่งผลให้ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีความสำคัญยิ่งในการชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ทั้งในเรื่องโอกาสทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม การเมืองและการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จะเป็นแรงกดดันให้ระบบการเมืองและภาคราชการต้องปรับตัว เพื่อให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานพิเศษ, 2542, หน้า 2-3)

5. การปฏิรูประบบประกันสุขภาพ

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าของประชาชน ในปี 2545-2549 เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาสาธารณสุขให้สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกับปัญหาสุขภาพและระบบสาธารณสุข โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนด้านสุขภาพอนามัย เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ ส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรค ดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวควบคู่ไปกับการพัฒนาปัจจัย

สิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบบริการสาธารณสุข ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบบริหารจัดการ และสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ให้เกิดการมีสุขภาพและพละนาถยที่ดี ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญกับปัญหาความรุนแรงในบางโรคที่ยังแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2545, หน้า 3) ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นเป็นการประมวลปัจจัยทั้งที่เป็นแรงผลักดันภายนอกอันเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ และเงื่อนไขเฉพาะของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยสรุปปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอนาคต

ภาพบริบทของสังคมไทยในอนาคต

การวิจัยนี้ศึกษาถึงภาพบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยพิจารณาจากภาพบริบท (Contexts) ของสังคมไทยในอนาคต 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง เทคโนโลยี และด้านวัฒนธรรม

ภาพอนาคตด้านเศรษฐกิจ

ห้วงศตวรรษที่ 21 นี้ ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาสู่ออนาคตที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง แต่สงครามครั้งใหม่ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วแม้สงครามครั้งนี้จะไม่ได้เช่นฆ่ากันด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์เหมือนในอดีต แต่สงครามครั้งใหม่นี้กลับส่งผลกระทบด้านลบต่อคนจำนวนมหาศาลและรุนแรงยิ่งกว่าอีก สงครามนี้คือสงครามเศรษฐกิจที่สังคมไทยต้องตระหนักและใส่ใจอนาคตด้านเศรษฐกิจซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 23-30) ดังนี้

1. การแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

กระแสประชาธิปไตยและทุนนิยมเสรีนำมาซึ่งการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นทำให้สินค้าผลิตภัณฑ์และการผลิตกระจายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทรัพยากรเคลื่อนย้ายมากขึ้นและสะดวกขึ้น นอกจากนั้นประเทศต่าง ๆ ยังมีการรวมกลุ่มทางการค้าเพื่อเพิ่มข้อต่อรองทางการค้า สถานการณ์ดังกล่าวทำให้แต่ละประเทศต้องพยายามเข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์กรการค้ากลุ่มต่าง ๆ และต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระดับประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นจะทำให้การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในแต่ละประเทศมีการแข่งขันกันรุนแรงขึ้นทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ประเทศต่าง ๆ จึงต้องเน้นการพัฒนาที่อยู่บนจุดแข็งของตนเองเพื่อความอยู่รอด ประเทศไทยเป็นสังคมเปิดจึงต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงมากขึ้น คนไทยจำเป็นต้องก้าวไปสู่ความเป็นสากลในเวทีการแข่งขันระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2545, หน้า 14) ซึ่งสอดคล้องกับมุมมอง

ของสมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย (วิชัย ดันศิริ, 2540, หน้า 116) ที่กล่าวว่า แนวโน้มของโลก ยุคโลกาภิวัตน์จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทย คือ เกิดการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมได้แพร่กระจายไปทั่วโลกทำให้คนดำเนินชีวิตแบบสะดวกสบายในรูปลักษณะของ “บริโภคนิยม” อย่างเต็มที่ มีการแข่งขันกันอย่างเต็มที่ในทางเศรษฐกิจตามวิถีทางแห่งทุนนิยมและการค้าเสรี และกำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการโครงการเศรษฐกิจไทยในสากล (2539, หน้า 25) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ความได้เปรียบประการหนึ่งของประเทศไทย คือ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งมีผลสมบูรณ์แล้วในปี ค.ศ. 2003 และการรวมประเทศในกลุ่มอินโดจีนให้เป็นอาเซียน-10 ทำให้คาดการณ์ได้ว่าประเทศเพื่อนบ้านของไทยในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจะมีการปรับระบบเศรษฐกิจเป็นระบบทุนนิยมอย่างสมบูรณ์ เอเปคที่จะแปรสภาพตัวเองเป็นเขตการค้าเสรีใน พ.ศ. 2563 ทำให้เกิดโอกาสแก่ผู้ประกอบการของไทยได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามในโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรีนั้น ความได้เปรียบของประเทศต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ฐานการผลิตสินค้าสามารถโยกย้ายได้โดยสะดวก และกลุ่มเศรษฐกิจหลัก ๆ ของโลกมีโอกาที่จะเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญ แต่หากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รักษาแนวโน้มการขยายตัวที่สูงกว่าภาคอื่น ๆ ของโลก ภูมิภาคนี้รวมทั้งประเทศไทยจะเป็นแหล่งที่น่าลงทุนต่อไป นอกเสียจากว่าจะมีปัจจัยอื่นที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ เช่น ปัจจัยด้านการเมือง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างประเทศอย่างแน่นอน

2. ภาควิชาการขยายตัวในระดับสูง

หากประเทศไทยดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างชาญฉลาดโดยมุ่งพัฒนาจุดแข็ง และแก้ไขจุดอ่อน ก็จะเป็นโอกาสดีที่ประเทศไทยจะได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน เพราะโดยอาศัยพื้นฐานความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่ไทยมีตำแหน่งเป็นศูนย์กลาง ประชากรหนาแน่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมที่ผสมผสานการผลิต การบริการการขนส่งทางอากาศและทางอื่น ๆ อีกทั้งไทยมีแรงงานที่พร้อมจะเรียนรู้และรับการฝึกได้อย่างดี (วิชัย ดันศิริ, 2540, หน้า 34) เมื่อผสานจุดแข็งของไทยกับแนวโน้มธุรกิจโลกจะเคลื่อนไปสู่ภาคบริการเพิ่มขึ้น อันเนื่องจากการเติบโตของธุรกิจบนฐานข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ กอปรกับลักษณะนิสัยและเอกลักษณ์ของคนไทยที่เอื้อต่อการบริการ คือการเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม มีอัธยาศัยที่เป็นกันเองเข้ากับคนได้ง่าย บุคลิกลักษณะเป็นกันเอง บุคลิกลักษณะรักสนุก ส่งผลให้แนวโน้มแรงงานภาคธุรกิจบริการของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร การบันเทิงการเงิน การธนาคาร ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร หรือศูนย์กลาง

บริการด้านการเงิน ฯลฯ จะยังคงสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 25-26)

3. ภาคอุตสาหกรรมปรับสู่การใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง

อุตสาหกรรมของประเทศไทยในอดีตใช้แรงงานเข้มข้นในการผลิต (Labor Intensive) แต่ในอนาคตจะต้องปรับตัวไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง เพราะ แรงงานไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นแรงงานราคาแพงในเชิงเปรียบเทียบ ทำให้ผู้ผลิตย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศตลาดเปิดใหม่ที่มีแรงงานราคาถูกจำนวนมากว่า ในอนาคตประเทศไทยจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านต้นทุน ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น รวมถึงใช้กำลังคนที่มีความรู้ระดับกลางหรือระดับสูง เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลให้ตลาดแรงงานในอนาคตต้องการแรงงานที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรมการเกษตร และช่างเทคนิคต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับ อุตสาหกรรมผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ที่ยังคงเป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่มีความสำคัญในการผลิต เป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก

4. เกิดการว่างงานในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือจนถึงผู้บริหารระดับกลาง

สังคมไทยในอนาคตจะมีปัญหาด้านการว่างงาน ผู้ประกอบการเลือกที่จะใช้อุปกรณ์ที่ควบคุมได้ง่ายและแม่นยำมากกว่าจะใช้คนที่ควบคุมยากและมักสร้างปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย นั่นก็หมายความว่าในที่สุดจะเกิดการแทนที่แรงงานด้วยเครื่องจักรและเทคโนโลยีระดับสูงในภาคอุตสาหกรรม และการใช้เครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัยในสำนักงานการเก็บข้อมูล และการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์การทำงานจะถูกถ่ายทอดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแทนผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรในระบบ และที่สำคัญคือการผลิตของประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าประเทศไทย จึงต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือที่สูงกว่าแรงงานไร้ฝีมือราคาถูกในอดีต ผลที่ตามมาคือภาคธุรกิจจะใช้แรงงานคนน้อยลง โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือจนถึงผู้บริหารระดับกลาง ตลอดจนแรงงานที่ไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการผลิตจะทำให้ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ต้องการคนที่มีทักษะเฉพาะด้านเทคโนโลยีมากขึ้นและการเปิดเสรีทางการค้าทำให้แรงงานที่ไม่มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศไม่เป็นที่ต้องการของภาคธุรกิจมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยจึงมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาภาวะ

การว่างงานเรื้อรังค่อนข้างสูง เนื่องจากแรงงานไทยมีสัดส่วนแรงงานไร้ฝีมือสูง โดยแรงงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามีอยู่ถึงประมาณร้อยละ 50 ของแรงงานทั้งระบบ ประกอบกับนิสัยของคนไทยที่ไม่สนใจการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะยกระดับแรงงานที่มีพื้นฐานความรู้ระดับประถมศึกษาลงมาให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในอนาคต สถานการณ์ดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ส่วนหนึ่งของแรงงานเหล่านี้ไม่มีคุณสมบัติตามความต้องการของภาคการผลิตที่กำลังจะเปลี่ยนไป และจะสูญเสียโอกาสในการทำงานในอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 1) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2545, หน้า 14) ที่ระบุว่า การแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรงทำให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีฝีมือ แต่เยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังเป็นแรงงานไร้ฝีมือ จึงจำเป็นที่เยาวชนจะต้องรีบพัฒนาตนเองไปเป็นแรงงานที่มีฝีมือเพื่อจะได้รับโอกาสในการทำงานที่เหมาะสมในอนาคต

5. ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทขยายตัวเพิ่มขึ้น

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ระบบเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของโลกมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ การเปิดเสรีทางการค้า และการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค รวมทั้งการขยายตัวของกระแสประชาธิปไตย การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและกระแสท้องถิ่น ทำให้วิถีชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรมของประชาคมโลกเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันการพัฒนาที่เน้นระบบเศรษฐกิจเสรีผสมผสานกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ แม้จะกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมของโลกให้เติบโตยิ่งขึ้น แต่หากมองในอีกด้านหนึ่งจะพบว่ามีความอยุติธรรมเกิดขึ้น เพราะในสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้มีโอกาสอยู่แล้วเช่น มีความพร้อมด้านทุนมากกว่ามีหนทางที่จะฉกฉวยโอกาสและผลประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมระหว่างประเทศ ร่ำรวยกับประเทศยากจนและระหว่างคนรวยกับคนจนขยายตัวมากขึ้น ประเทศที่ร่ำรวยหรือคนที่มั่งคั่งอยู่แล้วกลับร่ำรวยและมั่งคั่งมากขึ้นอีก ในขณะที่ประเทศยากจนหรือคนจนกลับมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง ดังนั้นหากรัฐบาลยังไม่สามารถผลักดันนโยบายการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ การศึกษาและความเจริญด้านต่าง ๆ ออกสู่ชนบทได้อย่างเป็นรูปธรรม ในอนาคตอันใกล้ผู้คนในสังคมเมืองจะยังคงเป็นผู้ที่ได้รับโอกาสที่ดีกว่าทั้งในเรื่องการศึกษา การสาธารณสุข การลงทุน การเข้าถึงเทคโนโลยีทันสมัย ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางความเจริญและทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้ของคนรวยและคนจนขยายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการอพยพของคนจากชนบทเข้ามาหางานในเมือง เกิดการกระจุกตัวและเกิดความแออัดในตัวเมืองเพิ่มขึ้น ถึงแม้ปัจจุบันรัฐบาลจะเริ่มตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเริ่มมีการกระจายความเจริญออกสู่ชนบท แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่

ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่รุนแรงขึ้น กล่าวคือ ภาวะความยากจนมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศหรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 9.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 และในช่วงเวลาเดียวกัน การกระจายรายได้แย่ลง โดยกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยที่สุด 20 เปอร์เซนต์แรก มีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 4.2 เหลือร้อยละ 3.8 ขณะที่กลุ่มคนมีรายได้สูงสุด 20 เปอร์เซนต์แรก มีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.5 เป็นร้อยละ 58.5 อีกทั้งจำนวนคนว่างงานก็มีเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเกือบ 1 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 6)

6. ประเทศไทยจะปรับเปลี่ยนเป็นสังคมที่มีการผลิตทางอุตสาหกรรมมากขึ้นตามลำดับ ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยเป็นปัจจัยสำคัญทางการผลิตและข้อได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกได้หมดความสำคัญลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้จำเป็นต้องเร่งพัฒนาแรงงานที่มีฝีมือทุกระดับ สินค้าด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมจะเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นได้จำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีประสิทธิภาพและมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตเพื่อเพิ่มสมรรถนะทางการผลิตและสามารถแข่งขันกับตลาดสินค้าอื่น ๆ ในตลาดโลก การค้าในภูมิภาค (Inter-Regional Trade) จะทวีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดการค้าในจีน อินเดีย มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศมีการแข่งขันอย่างรุนแรงและมีประเทศคู่แข่งในตลาดโลกเพิ่มจำนวนมากขึ้น มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ถึงแม้จะได้บรรลุข้อตกลงรอบอุรุกวัยในการเปิดตลาดและการจัดองค์การการค้าโลกแล้วก็ตาม แต่เชื่อว่ากระแสการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาจแปรสภาพไปสู่การหวังผลทางด้านการกีดกันทางการค้าต่อประเทศคู่แข่งและยังมีแนวต่อต้านในรูปแบบใหม่ที่มีใช้มาตรการทางด้านภาษี อาทิเช่น มาตรการทางด้านสุขอนามัย ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (กริพพัฒน์ วัลย์ทอง และชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2547, หน้า 33-35)

7. ทศวรรษหน้าเป็นยุคของระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์ (Creative Economy) ดังนั้นจำเป็นต้องกระตุ้นต่อมความรู้ให้ทำหน้าที่คิด คิด และคิด เพื่อให้เกิดความโดดเด่นทางด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การประชาสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำทางด้านความคิดให้ได้ ทุกองค์การต้องใช้กลยุทธ์ด้านความฉับไว คล่องตัว ยืดหยุ่น และลึกในด้านข้อมูลสารสนเทศ ทั้งกับคู่แข่ง กลุ่มเป้าหมายและกับสื่อมวลชนด้วย

8. ภาคเกษตรกรรมแบ่งออกเป็นคลื่นลูกที่หนึ่งและคลื่นลูกที่สอง และสามารถพัฒนาต่อยอดออกไปเป็นเกษตรกรรมในคลื่นลูกที่สามซึ่งน่าจะเป็นอนาคตสำหรับประเทศไทย โดยยังต้องศึกษาต่อไปว่าจะพัฒนาออกมาเป็นรูปแบบใด สามารถนำเทคโนโลยีดาวเทียมมาใช้ในการพัฒนา

อุตสาหกรรมเกษตรเพื่อบอกพิสัยลักษณะทางภูมิศาสตร์ และช่วยพัฒนาระบบการเกษตรยุคใหม่ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสเป็นผู้นำในการพัฒนาการเกษตรเข้าสู่คลื่นลูกที่สาม เพราะในทวีปเอเชียยังไม่มีประเทศใดที่เน้นและให้ความสำคัญในเรื่องนี้เหมือนประเทศไทย ถึงเวลาแล้วที่เราต้องเปลี่ยนอุตสาหกรรมเกษตรจากคลื่นลูกที่หนึ่งมาเป็นลูกที่สองและคลื่นลูกที่สาม แม้จะมีปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชะงักงัน เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ แต่การพัฒนายังสามารถดำเนินต่อไปได้ คนรุ่นใหม่จะมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจในคลื่นลูกที่สามต่อไป ประเทศไทยต้องพร้อมที่จะรับความท้าทายจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาและการเติบโตของเทคโนโลยี สิ่งที่เราต้องเผชิญมิใช่มุ่งเฉพาะที่ธุรกิจของเรา แต่ต้องมองในภาพรวมเพราะประเทศไทยต้องติดต่อกับพันธมิตรทั้งในและต่างประเทศด้วย

9. ทศวรรษที่กำลังจะมาถึงนี้คือยุคของอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Life Science Industry) อย่างแท้จริงภายใต้กระแสชีวกรากของเทคโนโลยีชีวภาพ ผู้นำรัฐบาลหลังจากได้อ่านหนังสืออนาคตที่ไล่ล่าคุณ (As the Future Catch You) ของฮวน เอนริเกซ (Juan Enriquez) ได้อนุมัติให้ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ร่วมกับสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาเทคโนโลยีชีวภาพ (Road Map to Biotechnology) โดยกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554 เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายระดับชาติ 6 ด้าน อันประกอบไปด้วย (1) การมุ่งสร้างเศรษฐกิจชีวภาพสมัยใหม่ (2) การสนับสนุนการเป็นครัวของโลก (3) ประชาชนมีสุขภาพดีและเป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชีย (4) รักษาสิ่งแวดล้อมและผลิตพลังงานสะอาด (5) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจพอเพียงและ (6) สร้างกำลังคนด้านเทคโนโลยีชีวภาพที่มีคุณภาพ ทั้งนี้โดยวางเป้าหมายที่จะสนับสนุนให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ มีมูลค่าไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้เกิดบริษัทด้านเทคโนโลยีชีวภาพใหม่จำนวน 100 บริษัท และสร้างรายได้รวม 30,000 ล้านบาท

ภาพอนาคตด้านสังคม

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในทุกด้าน ไม่เว้นแม้แต่ด้านสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยทุกคนเพราะในอนาคตสังคมไทยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย ทุกคนจึงต้องตระหนักและพร้อมที่จะปรับตัวให้อยู่ในความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 31-36) ดังนี้

1. สังคมที่มีความเป็นเมืองและเป็นสากลมากขึ้น

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคม รวมทั้งการโยกย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม และการบริการเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้

ประชากรในชนบทต่างมุ่งที่จะอพยพโยกย้ายเข้าสู่เขตเมืองมากขึ้น รวมทั้งการเกิดเมืองใหม่ ๆ ขึ้นมากมายที่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ส่งผ่านไปถึง สังคมไทยจึงมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นเมืองและมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจะต้องวางแผนรับมือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มิฉะนั้นแล้วจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด ปัญหาสิ่งแวดล้อม การเกิดภาวะครอบครัพล่มสลาย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ยังก่อให้เกิดเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันได้ทั่วโลก ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมและค่านิยมต่าง ๆ จากต่างประเทศสามารถแทรกซึมเข้ามาได้อย่างง่ายดาย จนถูกยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวัฒนธรรมหรือค่านิยมสากลไปทั่วโลก อาทิ การดื่มโค้ก การแต่งกายด้วยชุดสูท การใส่กางเกงยีนส์ การชมภาพยนตร์ฮอลลีวูด (วิชัย ต้นศิริ, 2540, หน้า 78) ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ต่าง ๆ ของความเป็นไทยถูกกลืนเลือนหายไปโดยวัฒนธรรมสากลที่ผ่านแทรกซึมเข้ามาโดยคนไทยไม่ทันระวังตัว

2. สังคมที่การติดสินบน (Corruption) กระทำได้ยากขึ้น

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เคยถูกปิดไว้เป็นความลับนั้นจะถูกเปิดเผยออกมา อีกทั้งการรวมกลุ่มทางการเมืองในระดับภูมิภาคและระดับโลกก็ก่อให้เกิดพลังอำนาจในรูปแบบของ “กติกาสากล” ควบคุมให้การดำเนินนโยบายของประเทศต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์และโปร่งใส จึงเห็นได้ชัดเจนว่าในระยะต่อไปกระแสโลกจะกดดันให้สังคมไทยต้องเคารพความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการบริหารงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาจะส่งผลให้ประชาชนไทยในอนาคตมีความรู้มากยิ่งขึ้นในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แม้จะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง ก็เอื้อให้มีการสร้างกลไกหลายประการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบและควบคุมหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น สังคมไทยในอนาคตน่าจะเป็นสังคมที่การคอร์รัปชันในแวดวงต่าง ๆ จะกระทำได้น้อยลง แต่หากว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันก็จะถูกนำมาตีแผ่อย่างที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้

3. สังคมที่ตระหนักเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

ในระยะที่ผ่านมาแนวโน้มเรื่องสิทธิมนุษยชนได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการผลักดันจากนานาชาติหรือจากองค์กรเหนือรัฐที่ก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง และมีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก หลายประเทศในโลกตะวันตกใช้มาตรการทางเศรษฐกิจเข้ากดดัน และแทรกแซงประเทศอื่นให้ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขด้านสิทธิมนุษยชน การเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงจะช่วยลดบทบาทอำนาจเผด็จการทางการเมืองลง ประเทศไทยได้เริ่มตระหนักถึงกระแสเรื่องนี้มากยิ่งขึ้นดังเห็นได้จากภายใต้

บทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีหลายมาตรามุ่งเน้นการส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน รวมทั้งจากการเกิดกลุ่มเรียกร้องสิทธิมนุษยชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบดูแลและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นในด้านของสิทธิสตรี สิทธิเด็ก สิทธิคนพิการและผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ในสังคม สิทธิของผู้บริโภคและสิทธิในด้านสุขภาพ เป็นต้น

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศไทยได้ส่งผลให้สังคมไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนทั่วไปเริ่มที่จะรู้จักและตระหนักในสิทธิและหน้าที่บทบาทของตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง

4. สังคมที่ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

เนื่องจากความตระหนักในผลกระทบที่เกิดจากการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศที่ขาดความรอบคอบ ขาดความสมดุลโดยให้ความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมมากเกินไป เน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการผลิตและไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติ จึงก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ความแห้งแล้งกันดาร โรคติดต่อร้ายแรงต่าง ๆ รวมทั้งจากการที่ประเทศต่าง ๆ เริ่มเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้นโดยมีกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นแกนนำในการรณรงค์ เป็นเหตุให้ประเทศที่กำลังพัฒนาหันมาตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศต้องมีส่วนแก้ไข จึงมีขบวนการรณรงค์ให้มีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อมโลก ทั้งในรูปแบบขององค์กรเอกชนผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการทำอนุสัญญาาระดับพหุภาคี โดยประเด็นทางสิ่งแวดล้อมได้ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นถกเถียงที่สำคัญในการประชุมสุดยอดของโลกหลายต่อหลายครั้ง การเจรจาในองค์การการค้าโลกอาจมีการพิจารณาเรื่องสิ่งแวดล้อมกับเรื่องการค้าด้วย ซึ่งอาจมีการใช้ประเด็นทางสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือหนึ่งในการผูกโยงเข้ากับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ในด้านการค้าและการผลิตอุตสาหกรรมจำเป็นต้องปรับตัวให้มีมาตรฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมทัดเทียมกับมาตรฐานระดับสากล เพื่อมิให้มีอุปสรรคในการขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทย ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า แนวโน้มของการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมจะเพิ่มสูงขึ้น โดยแนวโน้มธุรกิจและการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น โรงงานแยกขยะ โรงงาน รีไซเคิลขยะ โรงงานบำบัดน้ำเสีย โรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ธุรกิจการแยกสิ่งของเหลือใช้ การใช้พลังงานจาก

ธรรมชาติเพื่อรื้อฟื้นสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแหล่งพลังงานประเภทหนึ่งของคนในสังคมในอนาคต

5. สังคมที่มุ่งสู่การเรียนรู้มากขึ้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันสูงสุดทำให้สังคมและประเทศชาติต้องเปลี่ยนแปลงไปโดยปริยาย เพราะถ้าสังคมไทยไม่ปรับตัวด้านภูมิความรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สังคมไทยจะไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยในอนาคต ยิ่งกว่านั้นเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคของสังคมฐานความรู้ ที่ความรู้จะเป็นอำนาจและเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งจะเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศนั้น ๆ ซึ่งในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ “ความรู้” เป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ถูกปิดกั้น ความรู้ของซีกโลกหนึ่งกับอีกซีกโลกหนึ่งสามารถที่จะเชื่อมต่อถึงกันได้อย่างไร้พรมแดน และมีการต่อยอดทางความรู้กันไปอย่างไม่มีวันจบสิ้น รวมทั้งจากนโยบายของรัฐในการปฏิรูปการศึกษา ล้วนเป็นปัจจัยเอื้อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น หากสังคมใดที่ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ สังคมนั้นย่อมจะกลายเป็นสังคมที่ล้าหลังและพ่ายแพ้ไปในที่สุด คนในสังคมไทยต้องพยายามปรับตัวศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยี และทักษะใหม่ตลอดเวลาเพราะสังคมยุคหน้าเป็นสังคมที่ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต และต้องรู้กว้าง รู้รอบ และรู้ลึก เนื่องจากนายจ้างจะเน้นระบบการจ้างบุคลากรนอกประเทศที่สามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 31-36)

6. สังคมไทยเป็นสังคมเปิด (Open Society) จึงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างเต็มที่เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก มีความเป็นสากลแต่ก็มีความหลากหลายซับซ้อนแตกต่างกันมากทั้งทางด้านความเป็นเมือง ชนบท มีช่องว่างทางโอกาสด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา รายได้ การได้รับสินเชื่อ เป็นต้น สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมข้อมูลข่าวสารยุคใหม่โดยส่วนที่ก้าวหน้าที่สุด เช่น สังคมเมือง ภาคเอกชน และกลุ่มผู้มีรายได้ระดับสูง ชนชั้นกลาง เป็นต้น เป็นฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ในขณะที่ส่วนที่ด้อยโอกาสยังเสียเปรียบอยู่เช่นเดิม มีเครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมเชื่อมโยงกันมากขึ้น แรงงานได้รับรู้ถึงแหล่งประกอบอาชีพนอกประเทศมากขึ้น ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นมากขึ้น มีการเพิ่มขึ้นของประชากร มีการขยายตัวของเมืองใหญ่มากขึ้น ในขณะที่ชนบทยังคงเป็นภาคเกษตรกรรมที่มีแรงงานภาคเกษตรกรรมหนาแน่น ผลผลิตต่อไร่ยังต่ำ (กริพัฒน์ วิสัยทอง และชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2547, หน้า 12-14, 17)

ภาพอนาคตด้านการเมือง

แม้ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่ตลอดระยะเวลา 74 ปีหลังจาก

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประเทศไทยยังไม่เคยมีการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเลยเพราะประชาธิปไตยแบบไทย ๆ นั้นแค่เพียงรูปแบบหรือกระพี้ ไม่ได้เน้นแก่นแท้หรือเนื้อหาสาระซึ่งเป็นอุดมการณ์ของประชาธิปไตยเลย ทำให้การเมืองไทยในอนาคตยังคงภาพแห่งความอับลัทธิในบางด้าน แต่ก็มีแนวโน้มที่จะดีขึ้นในบางด้าน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 37-42) ดังนี้

1. การเมืองไทยอยู่ใต้อิทธิพลการจัดระเบียบโลกใหม่ด้านการค้า

ภายหลังการล่มสลายของประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรป “ระเบียบโลกใหม่” ซึ่งมีมิติที่มากมายหลากหลาย เช่น สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ การปกครองที่ดี การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใส การลดกำลังทหารและการลดอาวุธ การรักษาสันติภาพ เป็นต้น มาตรฐานชุดดังกล่าวมักถูกหยิบยกขึ้นมาผูกโยงกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจการค้า เพื่อสร้างแรงกดดันให้ประเทศสมาชิกและประชาคมโลกต้องยินยอมปฏิบัติตาม โดยคุณูปการต่อรองในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคตจะมีได้ใช้กำลังทางทหารเป็นเครื่องมือหลักในการจัดระเบียบโลก แต่จะใช้กติการะหว่างประเทศและชุดมาตรฐานของคุณค่าเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ รัฐประชาชาติใดที่ละเมิดชุดมาตรฐานเหล่านี้ จะถูกกระแสดักดันและถูกตึงโหดจากนานาประเทศผ่านองค์กรเหนือรัฐบาลบีบให้ต้องปรับตัวปฏิบัติตาม ดังกรณีที่ยี่สิบกรรณการควบคุมตึงโหดจากสหประชาชาติกรณีของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในโคโซโวที่ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนถูกหยิบขึ้นมาใช้เป็นข้ออ้างในการใช้กำลังทหารเข้าจัดการ หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนในติมอร์ตะวันออกที่องค์กรเหนือรัฐบาลอย่างสหประชาชาติ (United Nation: UN) ต้องยื่นมือเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในประเทศอินโดนีเซีย ยิ่งกว่านั้นระเบียบโลกเหล่านี้ยังพร้อมที่จะแทรกตัวลงมามีอิทธิพลในการจัดระเบียบภายในประเทศด้วย ดังกรณีของประเทศไทยที่มีมาตรฐานเรื่องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความโปร่งใสได้แทรกตัวไหลจากระดับโลกลงมายังรากอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลไทยไม่สามารถใช้อำนาจแบบเผด็จการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระเบียบโลกใหม่อีกต่อไป แต่ต้องคำนึงถึงข้อตกลงต่าง ๆ ที่ใช้เป็นมาตรฐานในระเบียบโลกใหม่เป็นแนวทางปฏิบัติ

2. การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยสูงขึ้น

เนื่องจากกระแสการพัฒนาประชาธิปไตยได้เคลื่อนตัวมาสู่ประเทศไทยพร้อมกับระเบียบโลกใหม่ และสารสนเทศที่ถูกเผยแพร่กระจายออกไป ยิ่งเมื่อโลกคอมมิวนิสต์ในยุโรปล่มสลายและค่ายคอมมิวนิสต์ในเอเชียค่อย ๆ ปรับระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบตลาดมากขึ้น ทำให้การแบ่งขั้วทางการเมือง 2 ขั้ว (Bipolarity) ระหว่างค่ายคอมมิวนิสต์และค่ายประชาธิปไตยสิ้นสุดลง

การเมืองโลกตกอยู่ภายใต้กระแสประชาธิปไตย แนวคิดเสรีประชาธิปไตยกลายเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ครองอำนาจในโลกร่วมสมัย โดยประชาธิปไตยกลายเป็นบรรทัดฐานเดียวของระบอบการเมือง โดยมีประเทศเสรีประชาธิปไตยตะวันตกเป็นแกนนำการเผยแพร่อุดมการณ์นี้ ประเทศไทยซึ่งมีรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยเพียงเปลือกนอก จะถูกกดดันจากสังคมโลกให้เปลี่ยนแปลงปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ในการจัดระเบียบโลกใหม่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการเมือง ดังที่ประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และยุโรปมักนำมาใช้เป็นประเด็นในการประณามประเทศในแถบอาเซียนที่เห็นว่าเป็นเผด็จการ ในบริบทของประเทศไทย การปฏิรูปการเมืองผ่านการร่างรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสะท้อนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกระแสการพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตย เราได้เห็นการพยายามก่อตั้งสถาบันทางสังคมใหม่ ๆ ขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพ และรับประกันความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล การพยายามปฏิรูปโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ให้เป็นประชาธิปไตยตามมาตรฐานของโลกตะวันตก การเรียกร้องการพัฒนาประชาธิปไตยจะทวีมากขึ้น เพราะยิ่งเราเปิดประเทศออก ประชาชนในประเทศก็สามารถเข้าถึงการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร และค่านิยมประชาธิปไตยตะวันตกที่แผ่มาพร้อมกับสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่จะตามมา นอกจากนี้เศรษฐกิจการค้าเสรีตามกระแสโลกาภิวัตน์ยังคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีผลต่อการสนับสนุนให้กระแสพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตยขยายตัวขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในกลุ่มการค้าทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลกที่เน้นการเปิดการค้าเสรี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพึ่งพาการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องรับเงื่อนไขและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจากกลุ่มประเทศมหาอำนาจให้เราต้องมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นด้วย เช่น กลไกการทำงานของรัฐบาลจะต้องมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ รัฐบาลจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตยมีการควบคุมรัฐบาล ด้วยเงื่อนไขทางด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางการค้า เป็นต้น

3. การเมืองที่โปร่งใสมากขึ้น

เนื่องจากอิทธิพลการค้าเสรีทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศ ประเทศไทยจึงถูกกดดันให้ต้องแก้ไขปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการคอร์รัปชันในหมู่นักการเมืองและในระบอบราชการ เพราะการคอร์รัปชันจะไปเพิ่มต้นทุนการดำเนินการของธุรกิจ ทำให้นักลงทุนไม่กล้าเข้ามาลงทุน ปัญหาการคอร์รัปชันจะถูกนำมาผูกโยงกับเงื่อนไขทางการค้าการลงทุน และเป็นสิ่งที่ประเทศคู่ค้าในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้ความสนใจ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงในเรื่องนี้ นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศแล้ว ปัจจัยเรื่องเทคโนโลยียังมีส่วนทำให้สื่อมวลชนและองค์กรประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานและขุดคุ้ยเปิดโปงการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองได้มากขึ้น ขณะเดียวกันข้อกฎหมายจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบางส่วนก็เอื้อให้ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ประชาชนมีสิทธิขอคำชี้แจงจากราชการก่อนที่รัฐจะลงมือดำเนินโครงการใด ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน การหามักการเมืองมีส่วนในหน่วยงานเอกชนใด ๆ การจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อทำการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในราชการ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้การทุจริตกระทำได้ยากลำบากขึ้น มีต้นทุนที่ต้องเสียมากขึ้น จึงอาจเป็นสาเหตุให้การเมืองในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะดำเนินการโดยโปร่งใสมยิ่งขึ้น

4. การเมืองไทยจะยังถูกยึดกุมด้วยแกนอำนาจแกนเล็ก ๆ ในพรรคการเมืองที่มีบทบาทในการเลือกตั้งและในสภาผู้แทนราษฎร โดยแกนอำนาจในแต่ละพรรค และกติกาประชาธิปไตยดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์กับระบบเศรษฐกิจระดับชาติและนานาชาติโดยเน้นการแสวงหาผลประโยชน์ที่พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งซึ่งกันและกัน

5. แกนอำนาจจะต้องอาศัย “กติกา” ของประชาธิปไตยแบบจักรกลดำเนินการรักษาพื้นที่ทางการเมืองซึ่งเน้นกระบวนการเลือกตั้งว่าเป็นช่องทางแห่งความชอบธรรมช่องทางเดียวไว้ อย่างเหนียวแน่น โดยจะเริ่มจำกัดและลดอิทธิพลของสถาบันที่เคยมีพลังอำนาจทางการเมือง เช่น กองทัพ นักศึกษา และองค์กรประชาชนและจะแสวงหาพันธมิตรทางธุรกิจมากขึ้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนอำนาจในแต่ละพรรคจะเร่งสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่ต้องอาศัยสัมปทาน ใบอนุญาต พันธมิตรนี้จะเกิดขึ้นเป็นหย่อม ๆ ทั่วอาณาบริเวณของระบบราชการตามการควบคุมของกรมในกระทรวงต่าง ๆ ทำให้การเมืองไทยแปรสภาพจากลักษณะการ “กินเมือง” ในสมัยโบราณมาเป็น “กินกรม” พรรคการเมืองจึงพยายามที่จะรักษาระบบการเลือกตั้งปัจจุบันไว้ไม่ยอมปฏิรูประบบการเมือง เพราะการปฏิรูประบบการเมืองจะทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่

6. การเมืองไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับข้าราชการ โดยที่ข้าราชการสยบยอมอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองมากขึ้น เพราะข้าราชการต่างตระหนักดีว่าระบบนี้จะคงอยู่ต่อไปอีกนาน โอกาสที่ทหารจะทำการปฏิวัติรัฐประหารคงน้อยลง ยกเว้นว่ามีเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดเพราะตระหนักว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลเสียหายโดยตรงต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์นั้นจะเป็นแบบสามเส้าคือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจ ข้าราชการและนักการเมือง โดยนักการเมืองกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจแทนที่จะเป็นข้าราชการ กลุ่มธุรกิจกำลังช่วยนักการเมืองจัดความสัมพันธ์ใหม่กับ

ข้าราชการ และกลุ่มธุรกิจบางกลุ่มกำลังเข้าไปเป็นผู้ร่วมทุนกับอำนาจพรรคการเมืองแต่ละพรรค อีกทั้งพัฒนามาตบตาของตนเองเป็นนักการเมืองโดยตรงด้วย

7. การเมืองไทยในระบบเลือกตั้งแบบปัจจุบันจัดเป็นเทคโนโลยีทางสังคมของเหล่านักเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพและทักษะ ซึ่งคนกลุ่มอื่นไม่มีหรือมีน้อยกว่า นักเลือกตั้งจำนวนไม่เกิน 3,000 คนทั่วประเทศ อาศัยทักษะในการจัดการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ทำให้ “คนหน้าใหม่” ซึ่งอาจเป็นมหาเศรษฐีมีเงิน มีอำนาจทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพาทักษะทางการเมืองและนักเลือกตั้งก็จะอาศัยทักษะนี้เข้ามาบุคลกรใหม่ ๆ ที่จะเข้าสู่ระบบการเมืองให้สยบยอมทางวัฒนธรรม (ทางการเมือง) ซึ่งพวกเขา กำลังช่วยกันสร้างมายาคติทางการเมืองขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น กรณี “คนนอก” ที่ร่วมในคณะรัฐบาล โดยไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

8. ฐานของการขึ้นสู่อำนาจและการรักษาอำนาจการเมืองไทยจะมีลักษณะภูมิภาคนิยมมากขึ้น แต่จะมีลักษณะแบ่งกันกินกรรม แสวงหาผลประโยชน์เพื่อไปรักษาฐานอำนาจ ดังนั้นการเมืองไทยจึงจะเสื่อมทรามเพราะใช้กลยุทธ์ทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนระดับล่างเป็นฐานเสียงเพื่อให้ชนะเลือกตั้ง แต่เมื่อขึ้นสู่อำนาจแล้วความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดก็ยุติลง ส่วนเม็ดเงินงบประมาณตลอดจนผลประโยชน์ที่ได้จากการกินกรรมจะเกี่ยวพันกับการเมืองอีกระดับหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านหรือประชาชนระดับล่างผู้เป็นเจ้าของคะแนนเสียงไม่มีอิทธิพลในการให้คุณให้โทษแก่นักการเมืองแล้ว วงจรอุบาทว์นี้หากดำเนินไปโดยไม่มีการแก้ไขจะทำให้เกิดสลิคและการกลับคืนมาของสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในสังคมทั้งระดับเมืองและชนบท ดังที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ไทย

9. การเมืองไทยเป็นการเมืองที่ขาดวัฒนธรรมทางอำนาจ และยังไม่มีความคิดหรืออุดมการณ์ให้กับวัฒนธรรมทางอำนาจ นักการเมืองจึงไม่มีหลักการ ไม่มีจิตสำนึกที่สูงส่งพอที่จะควบคุมพฤติกรรมทางอำนาจ การรักษาอำนาจจึงเป็นไปอย่างขาดความละอาย การเมืองไทยจึงเป็นการเมืองของความบ้าคลั่ง กักขะทางอำนาจ ไม่รู้จักความละอาย คื้อดำน และจะมีการปฏิเสธความรับผิดชอบต่อสาธารณชนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง การเมืองจึงไม่สามารถจะปฏิรูปตนเองจากภายในได้ จะต้องมีการกดดันจากภายนอกโดยเฉพาะทางสื่อมวลชนและองค์กรเอกชน องค์กรประชาชนมากขึ้นเป็นลำดับ

10. การเมืองขาดพลังทางนโยบายไม่ว่าจะเป็นระดับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ใหญ่สุดหรือนโยบายหลัก นโยบายย่อยที่จะก่อให้เกิดการแก้ปัญหาของแต่ละส่วนย่อย อันหลากหลายของสังคมได้ สิ่งทีคิดว่า “ใหม่” เช่น การเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาก็มิใช่ความใหม่ที่มีมาตรการรองรับในการก่อให้เกิดความเป็นจริงในทางปฏิบัติบทพิสูจน์จึงไม่ได้อยู่ที่

แผนพัฒนาที่ “สมบูรณ์” ขึ้น แต่หากอยู่ที่การดำเนินการตามแผนซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองและระบบราชการโดยตรง

11. การเมืองไทยมีสภาพเหมือนกับการมีก๊กหลายก๊กเหมือนครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่จะต่างกันตรงที่สมัยกรุงแตกนั้น ก๊กแต่ละก๊กไม่สามารถคงอำนาจอยู่ได้ในระยะยาวก็ต้องสลายไป แต่การพัฒนาหรือแก่งอำนาจในระบบการเมืองปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะคงตัว และผนึกกำลังได้ในระยะยาวควบคู่ไปกับลักษณะของระบบการเลือกตั้งระบบพรรคการเมือง และระบบสภาผู้แทนราษฎรอย่างที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน โดยแก่งหรือก๊กอำนาจแต่ละก๊กจะแบ่งกันเป็นส่วนใหญ่ อาณาบริเวณที่จะหาผลประโยชน์กัน และหากหลีกเลี่ยงได้ก็จะไม่กระทบกระทั่งกัน ก๊กและแก่งเหล่านี้จะกลายเป็นรูปลักษณะของการเมืองไทยในอนาคตซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกว่าฝักฝ่าย (Factions) ในระบบการเมืองอื่น เช่น ต่างจากระบบฝักฝ่ายในญี่ปุ่น (ซึ่งกำลังสลายตัวอย่างรวดเร็ว) เพราะแก่งอำนาจในการเมืองไทยต่างมีวิธีกินแบบดั้งเดิมล้าหลัง เช่น หากินกับทรัพยากรธรรมชาติ หากินกับของเถื่อน (น้ำมัน บุหรี่ เหล้า) บ่อน ช้อง แหล่งบันเทิง และยาเสพติด เป็นต้น แก่งอำนาจที่เข้ามามีกิจกรรมของกรมที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เช่น การสื่อสาร โทรคมนาคม ก็จะมีวิธีกินแสวงหาผลประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง ส่วนที่กรมรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ก็กลายเป็นส่วนควบของกระบวนการกินกรรมไปในที่สุด

12. การเมืองไทยจะสามารถควบคุมแหล่งอำนาจเดิม คือ ระบบราชการได้และสามารถผนวกอำนาจทางธุรกิจเข้ามาไว้ให้เป็นส่วนเอื้อประโยชน์ต่อพรรคการเมืองได้ แต่จะไม่สามารถทำให้สังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเปิดมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องกลายเป็นสังคมปิดได้ ดังนั้นแรงดันพลังทางการเมืองที่มีน้ำหนักมากที่สุดจึงจะอยู่ในส่วนของสังคมเกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งนับวันจะมีขอบเขตที่เสริมมากขึ้นและเรียกร้องให้รัฐเปิดเสรีการสื่อสารโทรคมนาคมอย่างกว้างขวาง ดังนั้นการเมืองในรูปลักษณะของการสื่อสารจะเป็นลักษณะเด่นของสังคมไทยไปอีกนาน และจะเป็นพลังเดียวที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรพัฒน์ วิสัยทอง และชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2547, หน้า 45- 50)

ภาพอนาคตด้านเทคโนโลยี

ห้วงศตวรรษที่ 21 นี้ ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาสู่อุณหภูมิที่สำคัญที่สุดของประเทศหากยอมรับว่าความแข็งแกร่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ ปัจจัยหนึ่งในสามที่มีผลต่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนชาวไทยโดยรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่า จุดหักเห (Turning Point) ของสังคมไทยจะเกิดขึ้นในห้วงเวลาดังกล่าวนี้ โดยที่สถานภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศจะเป็นตัวแปรหลัก (Parameter) ที่กำหนดทิศทางว่าสังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคมของผู้รู้ (Learnt Society) (ธีรพัฒน์ วิสัยทอง และชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2547, หน้า 83-138)

1. เทคโนโลยีพื้นฐานในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553 จะเป็นยุคของสังคมวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง เพราะตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาความรู้ทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานที่ได้พอกพูนขึ้นทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกและบางกลุ่มประเทศในเอเชียซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันจึงมีฐานะความเป็นอยู่และบทบาทโดดเด่นในสังคมโลกแตกต่างไปจากประเทศที่ด้อยโอกาสอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ฐานการผลิตสินค้าที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานอย่างมหาศาลและแรงงานมากจะถูกโยกย้ายออกจากประเทศเหล่านี้ไปยังประเทศด้อยพัฒนาจนหมดสิ้น จะมีอยู่ก็แต่เฉพาะหน่วยวิจัยและพัฒนา หน่วยพัฒนาด้านแบบและอุตสาหกรรมระดับซูเปอร์เทคโนโลยี (Super-Advanced Technology) เท่านั้นที่จะดำรงอยู่และเฟื่องฟูในกลุ่มมหานครต่าง ๆ ในหัวเว้านี้ประเทศไทยควรจะได้พัฒนาขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ถึงระดับหนึ่งที่จะทำการศึกษาวิจัยในระดับลึกได้ โดยอาศัยความรู้ทางด้านเครื่องมือวิทยาศาสตร์ชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องเร่งอนุภาคและเครื่องแยกปรมาณูชนิดใช้แม่เหล็กเร่งอิเล็กตรอน (Synchrotron) การวิจัยและพัฒนาไมโครเมคานิกส์และไมโครเซนเซอร์ก็สามารถทำได้อย่างจริงจัง การนำหุ่นยนต์มาใช้ในอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างแพร่หลาย รวมทั้งการนำหุ่นยนต์มาใช้ในสำนักงานและบ้านเรือน การวิจัยและพัฒนาแม่เหล็กที่ทำจากตัวนำยิ่งยวดอุณหภูมิสูงจะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการนำซูเปอร์คอมพิวเตอร์ (Supercomputer) มาใช้เป็นคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือประจำห้องปฏิบัติการในการออกแบบจำลองและเพื่อพยากรณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ก็จะสามารถดำเนินการได้ในลักษณะของงานประจำ ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีพื้นฐานดังกล่าวนี้ จะเป็นตัวกระตุ้นที่จะทำให้การพัฒนาในกลุ่มเทคโนโลยีอื่นมีความเป็นไปได้และเห็นผลสัมฤทธิ์ในหัวเว้านี้ที่กำหนด

2. เทคโนโลยีชีวภาพการแพทย์ ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553 เทคโนโลยีเกี่ยวกับการรักษาโรคเอดส์ด้วยวัคซีนและยาคงจะก้าวหน้ามากที่สุด ติดตามด้วยการสกัดและใช้ยาสมุนไพร ซึ่งคงจะมีความเป็นไปได้สูงด้วย เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้นรองลงไปก็เป็นการเปลี่ยนอวัยวะต่าง ๆ ก็คงจะก้าวหน้าไปมากในช่วงเวลานี้ รวมทั้งการรักษาโรคมะเร็งด้วยวิธีชีวการรักษา (Biotherapy) และรังสีรักษาชนิดไอออนและนิวตรอน ในขณะเดียวกันการรักษามะเร็ง และโรคทางพันธุกรรมด้วยยีนส์ ก็จะมีมากขึ้นอย่างแพร่หลาย

3. เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ สารสนเทศ ดาวเทียม

3.1 กลุ่มเทคโนโลยี ระบบสื่อสารโทรคมนาคม ในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2549-2553 ประเทศไทยควรมีโอกาสที่จะเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาดาวเทียมขนาดเล็กของภูมิภาคนี้ โดยก้าวหน้าแสงชนิดใหม่จะมีราคาถูกลง และใช้กับระบบเครือข่ายทุกชนิดในประเทศ ในขณะที่

เครื่องมือสลับแสง (Optical Switches) จะมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย อุปกรณ์และระบบเครือข่ายจะถูกปรับเปลี่ยนจนถึงการต่อประสาน (Interface) เข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ การใช้หน่วยเก็บข้อมูลเชิงแสง (Optical Data Storage) จะเป็นไปอย่างกว้างขวาง การวิจัยเพื่อเพิ่มความจุข้อมูลในเนื้อที่จำกัดจะมีการแข่งขันกันอย่างสูง การนำเทคนิคเชิงแสง (Optical Technique) เพื่อสร้างเครือข่ายกลาง (Neural Network) มีความเป็นไปได้สูง เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศน่าจะมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและมีการใช้แพร่หลาย ได้แก่ ภาวะถ้อยโณแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous Transfer Mode: ATM) จะมีความเร็วสูงขึ้นบนสายใยแก้วนำแสง ชนิดใหม่ รูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) จะอยู่ในรูปสื่อประสมเต็มรูปแบบ (Full Multimedia) และเรียกหาได้อย่างคล่องตัวทั่วโลกการศึกษาทางไกล (Virtual Education) จะเกิดขึ้นทั่วโลก การแปลภาษาด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อส่งผ่านข้อมูลในระบบเครือข่ายความเร็วสูงจะมีการพัฒนาในพื้นที่สามารถนำไปใช้งานอย่างกว้างขวาง ผู้ใช้สามารถใช้ภาษาไทยตอบโต้กับภาษาต่าง ๆ ได้ ในห้วงเวลานี้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรควรจะหมดไป เทคโนโลยีระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ (Geographic Information System: GIS) การวิเคราะห์ข้อมูลระยะไกล (Remote Sensing Analysis: RSA) สามารถนำไปใช้งานได้แบบปกติ และประเทศไทยควรจะอยู่ในระดับที่นำเทคโนโลยีเหล่านี้ไปใช้ในโครงการนอกประเทศโดยเฉพาะในอินโดจีน เมียนมาร์ และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ด้วย

3.2 เทคโนโลยีพลังงาน ยานยนต์ และสิ่งแวดล้อม ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2549-2553 จะเกิดปัญหาการขนส่งระหว่างเมืองหลัก การคมนาคมโดยรถไฟความเร็วสูงจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหานี้ แต่เทคโนโลยีนี้เป็นเรื่องใหม่ประกอบกับประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากร ขาดเครื่องมือและเงินทุนในการทำวิจัยและพัฒนาตลอดจนขาดองค์การที่จะทำการวางแผนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าว คนไทยจะหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้ามากขึ้นเพราะแบตเตอรี่ ที่จะใช้กับยานยนต์ไฟฟ้าจะมีราคาถูกลงมาก ส่วนเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าแบบการแบ่งแยกนิวเคลียส (Nuclear Fusion) จะยังไม่สามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้จนกระทั่งประมาณ ปี พ.ศ. 2583 เป็นอย่างเร็ว ดังนั้นในห้วงเวลา 30 ปีจากต้นศตวรรษหน้า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีแหล่งพลังงานระดับใหญ่เพื่อที่จะรองรับความต้องการพลังงานไฟฟ้า ซึ่งพลังงานแบบการแบ่งแยกนิวเคลียสจะเป็นตัวเลือกที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องลงทุนสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนิวเคลียร์ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ สามารถในการออกแบบกำหนดรายละเอียดทางด้านเทคนิคและควบคุมการก่อสร้างและทดสอบเตาปฏิกรณ์อย่างครบวงจร ขบวนการนี้ต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่าสิบปี ห้วงเวลานี้จะเป็นช่วงที่ใช้ในการเริ่มก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์เพื่อผลิตไฟฟ้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป และเป็นที่คาด

กันว่าประเทศญี่ปุ่นจะสามารถพัฒนาขบวนการกำจัดกากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ โดยการขี้นิวตรอน เปลี่ยนธาตุกัมมันตรังสีที่มีครึ่งอายุยาวให้เป็นธาตุเสถียร หรือ มีอายุสั้นได้สำเร็จในห้วงเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2563 ซึ่งจะทำให้การสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศได้รับการยอมรับ มากขึ้น การเรียนรู้เพื่อถ่ายโอนเทคโนโลยีการสลายกากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์คงจะเริ่มขึ้นในช่วงเวลา นี้

สรุปแล้ว เทคโนโลยีในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2549-2553 ได้แก่ เครื่องแยกปรมาณูชนิด ใช้แม่เหล็กเร่งอิเล็กตรอน (Synchrotron) เครื่องกลขนาดเล็ก (Micromechanics) หุ่นยนต์ การพัฒนาเครื่องรับรู้ชีวภาพ (Biosensors) การวิเคราะห์สารต่าง ๆ การออกแบบ โครงสร้างยา โดยอาศัยความรู้ทางโครงสร้างของวัตถุต่อต้านเชื้อโรคในร่างกาย (Antibody) วิศวกรรมโปรตีน การผลิตเซรามิก (Ceramic) โครงสร้างโดยไม่เผา โครงสร้างโดยไม่เผา การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ประเภทโลหะเบา สารตัวนำยิ่งยวดอุณหภูมิสูง หน่วยเก็บข้อมูลเชิงแสง (Optical Data Storage) ภาวะถ่ายโอนแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous Transfer Mode: ATM) อิเล็กทรอนิกส์ที่ ขั้วเคลื่อนมาจากพลังงานในระดับอะตอม (Nano Electronics) เซลล์เชื้อเพลิง ยานยนต์ไฟฟ้าและ เทคโนโลยีพลังงานนิวเคลียร์ เป็นต้น

4. สังคมสารสนเทศ จะเกิดขึ้นในแต่ละหน่วยของสังคม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ ปัจจุบันไม่เพียงแต่องค์กรเอกชนที่มีขนาดใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านระบบสื่อสารข้อมูลคอมพิวเตอร์ องค์กรเล็ก ๆ อย่างวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ก็มีการลงทุนในด้านนี้มากขึ้น เนื่องจาก ค่าบริการที่ถูกลง และปัจจุบันก็มีบริการที่ทำออกมาเพื่อธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดย่อม เช่น การแปลงสัญญาณแอนะล็อก (Analog to Digital Converter: ADC) เราก็มีบริการเครือข่ายส่วนตัว เสมือนจริง (Virtual Private Network: VPN), การเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายระดับองค์กร (Inter-Intra Link) และ เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงบนข่ายสายทองแดงหรือคู่สาย โทรศัพท์ (Asymmetric Digital Subscriber Line: ADSL) ซึ่งเป็นบริการ เทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลความเร็วสูงบนข่ายสายทองแดงหรือคู่สายโทรศัพท์สำหรับกลุ่มองค์กร ที่มีความต้องการใช้ งานอินเทอร์เน็ตและเชื่อมโยงข้อมูล แต่ไม่ได้มีจำนวนมากจนต้องเช่าสายเช่าสัญญาณอินเทอร์เน็ต (Leased Line) เป็นต้น

5. หน่วยงานราชการจะลงทุนด้านไอทีมากขึ้นเป็นเท่าตัว สืบเนื่องมาจากนโยบาย ของรัฐบาลที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เกือบทุกกระทรวงมีการขยายการลงทุน ด้านเครือข่าย เช่น โครงการพลเมืองอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Citizen: E-Citizen) ห่วงออนไลน์ เป็นต้น

6. งานสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์ (Animation) รวมไปถึงการทำระบบข้อมูลการเล่นเกมนบนคอมพิวเตอร์ หรือสื่อประสม (Multimedia) ต่าง ๆ ด้วยเพราะสิ่งเหล่านี้ที่หนีไม่พ้นการใช้วิธีการของการสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์ จะมีโอกาสเติบโตมาก และประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นฐานการผลิตที่น่าสนใจด้วยหลายปัจจัย เช่น ค่าแรงงานถูก ประกอบกับชาวต่างชาติส่วนใหญ่ชอบนิยายคนไทยที่เป็นมิตรและใจดี

7. ตลาดส่วนชุดคำสั่ง (Software) ของไทย จะเกิดการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Ministry of Information and Communication Technology) ตั้งสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมส่วนชุดคำสั่งแห่งชาติ (องค์การมหาชน)(Software Industry Promotion Agency: SIPA) ขึ้นมาโดยเฉพาะนั้น เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า เราเห็นประกายแสงบางอย่างของอุตสาหกรรมนี้ อนาคตส่วนชุดคำสั่ง คนไทยจะประจักษ์แก่สายตาคนนอกประเทศมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนชุดคำสั่งประเภทที่ใช้ประมวลผลการทำงานภายในองค์กร (Enterprise Software) ใช้ประมวลผลทางการค้า ส่วนชุดคำสั่งกลุ่มนี้มีมาตั้งแต่เราเริ่มมีคอมพิวเตอร์ใช้ ในส่วนชุดคำสั่งสำหรับอุปกรณ์ขนาดเล็ก เช่น เครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (Personal Digital Assistant: PDA) โทรศัพท์มือถือ ซึ่งส่วนชุดคำสั่งประเภทนี้จะทำงานบนส่วนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความจำและความเร็วสูง ดังนั้นวิธีการในการผลิตส่วนชุดคำสั่งนี้จะมีเฉพาะ โดยมากจะเป็นส่วนชุดคำสั่งเพื่อความบันเทิง เช่น การเล่นเกม โปรแกรมประยุกต์ (Application) ต่าง ๆ สำหรับการต่อเชื่อมกับคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ฯลฯ ส่วนชุดคำสั่งประเภทงานสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์ ส่วนชุดคำสั่งประเภทนี้กินขอบข่ายที่กว้างมาก ใช้ประโยชน์ทั้งในวงการบันเทิง โฆษณาภาพยนตร์ การศึกษา เป็นทั้งสองมิติ สามมิติ และส่วนชุดคำสั่งประเภทควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ส่วนชุดคำสั่งควบคุมการทำงานอัตโนมัติของระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบในรถยนต์ปัจจุบันควบคุมด้วยส่วนชุดคำสั่งมากถึงร้อยละ 30 รวมทั้งส่วนชุดคำสั่งในเครื่องซักผ้า ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น และเมื่อสำรวจส่วนชุดคำสั่งทั้ง 4 ประเภทแล้ว ก็มาสู่คำถามว่าประเทศไทยจะเลือกส่วนชุดคำสั่งประเภทใด ถ้าพิจารณาจากขนาดของตลาดส่วนชุดคำสั่งประเภทที่ใช้ภายในองค์กรนั้นมีขนาดใหญ่ที่สุด แต่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับส่วนชุดคำสั่งประเภทที่สามคือ ส่วนชุดคำสั่งงานสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์ เหตุผลก็เพราะรัฐเล็งเห็นว่า คนไทยมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะทางศิลปะสูงพอที่จะก้าวขึ้นเป็น “ผู้นำ” ส่วนชุดคำสั่งประเภทนี้ในแถบประเทศนี้ได้ ด้วยคุณสมบัติข้อนี้จึงเชื่อว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมงานสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์คนไทยจะสามารถสร้างเส้นสายที่อ่อนช้อย มีความนุ่มนวล เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ การส่งเสริมส่วนชุดคำสั่งงานสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหวบนคอมพิวเตอร์นั้น รัฐบาลโดยกระทรวง

เทคโนโลยีสารสนเทศ และ การสื่อสาร (Ministry of Information and Communication Technology) มองว่า จะนำรายได้เข้าประเทศได้มาก

8. นวัตกรรมทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับระบบเชิงเลข (Digital) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นใหม่ในทศวรรษนี้แน่นอน ประเทศผู้นำด้านเทคโนโลยีของโลกไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น ต่างแข่งขันกันใช้เครื่องมือสื่อสารระบบเชิงเลข แนวโน้มของประเทศไทย คงต้องปรับระบบการสื่อสารของประเทศ รวมทั้งระบบการรับ-ส่งสัญญาณโทรศัพท์ เครื่องรับโทรศัพท์ ให้เข้าสู่โลกของระบบเชิงเลขซึ่งเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษนี้แน่นอน อย่างไรก็ตาม การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมพร้อม ๆ กับข้อมูลข่าวสารของโลกตะวันตก โทรศัพท์ไทย จึงต้องดำรงอยู่ในจุดที่เหมาะสมเพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นชาติ ดังนั้น วัฒนธรรม ประเพณี และมรดกทางสังคมที่ดี ตลอดจนความโอบอ้อมอารีและความอบอุ่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ โทรศัพท์ไทยในช่วงทศวรรษนี้ต้องรักษาให้ดำรงอยู่ให้ได้ ไม่ใช่เฉพาะเพื่อธุรกิจหรือเพื่อการขายเท่านั้น แต่นักธุรกิจของไทย ต้องตระหนักถึงเยาวชนของชาติที่กำลังจะเติบโตขึ้นมาด้วย

ประเทศกำลังมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยภาพรวม เพราะฉะนั้น ธุรกิจการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ วิทยุ ระบบเครือข่าย (Web Site) อินเทอร์เน็ต (Internet) กำลังปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับการเจริญเติบโตของโลก ดังนั้น ในทศวรรษหน้าจะเป็นช่วงเวลาที่การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนไทยจึงต้องติดตามเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร เหล่านี้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

9. ประเทศไทยกำลังมุ่งที่จะมีโครงการที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น โครงการเทคโนโลยีเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการสังเคราะห์วัสดุ อุปกรณ์เครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์ซึ่งมีขนาดเล็กมาก (Nano Technology) โครงการเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology)

10. เทคโนโลยีนั้นพัฒนาไปบนฐานความรู้เป็นสำคัญ ประเทศไทยเองก็ต้องตอบรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างเท่าทันด้วย ไม่อย่างนั้นจะเป็นการฝึกฝน เรียนรู้ มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

11. ในยุคโลกาภิวัตน์ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ถูกผลิตออกมาจำนวนหลายแสนล้านชิ้นทุกวันและเพิ่มมากขึ้น เร็วขึ้นทุกปี จากชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ธรรมดาพัฒนามาเป็นคอมพิวเตอร์ความเร็วสูง (Super Computer) ก้าวสู่ระบบเชิงเลข (Digital) ใช้งานง่ายด้วยเครื่องสลับปิดเปิดไฟฟ้า (Switch) ประชากรไทยขณะนี้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตประมาณ 4.8 ล้านคน อาจไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดแต่ถือว่าเป็นอัตราที่สูง เมื่อเทียบกับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อว่าประเทศไทยยังมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีได้มากยิ่งขึ้น

12. ขณะที่ประเทศอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านที่ผสมผสานของคลื่นทั้ง 3 ลูก และกำลังรอเวลาเข้าสู่คลื่นลูกที่สาม (เทคโนโลยีสารสนเทศ) อย่างเต็มตัว ประเทศโลกที่สามเตรียมจะเข้าสู่คลื่นลูกที่สามประมาณปี ค.ศ. 2030-2050 ประเทศไทยยังพึ่งพาประเทศจีนในบางส่วนแต่ในอีก 40 ปีข้างหน้าประเทศไทยอาจเปลี่ยนแปลงตัวเองเข้าสู่รูปแบบของคลื่นลูกที่สาม

13. บิลล์ เกตส์ (Bill Gates) ประธานบริษัทไมโครซอฟท์ได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการด้านสังคมและธุรกิจของโลกที่จะนำไปสู่ยุคระบบเชิงเลข (Digital) อย่างแท้จริงในช่วง 10 ปีข้างหน้า ซึ่งนายบิลล์ เกตส์ เรียกว่าเป็น "ทศวรรษแห่งระบบเชิงเลข" ทั้งนี้ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่วนชุดคำสั่ง (Software) จะมีบทบาทสำคัญเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน ส่งผลให้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทั้งอุปกรณ์ชีวิตประจำวัน การดำเนินธุรกิจ การเรียนรู้ แม้แต่การบริหารและปกครองของรัฐบาล นอกนั้น ยังเสนอแนะว่าการให้บริการผ่านระบบเครือข่าย (Web Site) หรือที่เรียกว่าการให้บริการทางเครือข่าย ซึ่งมีมาตรฐานและภาษารูปแบบภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างเครือข่ายที่มีลักษณะยืดหยุ่น (eXtensible Markup Language: XML) เป็นมาตรฐานกลาง จะเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจในยุคระบบเชิงเลขที่จะมีผลในการกำหนดวิถีชีวิตประจำวันยุคใหม่ ซึ่งไมโครซอฟท์ให้ความสำคัญในการพัฒนา และเชื่อว่าไทยมีศักยภาพพอที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านการให้บริการทางเครือข่ายของโลก จะช่วยให้ไทยมีโอกาสในการสร้างสรรค์บริการใหม่ๆ ที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อประเทศและเศรษฐกิจโดยรวม ยิ่งไปกว่านั้นเขาเสนอความช่วยเหลือให้ประเทศไทย 3 เรื่องคือ 1) การให้ความช่วยเหลือโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) 2) การให้บริการทางเครือข่ายภายใต้ชื่อ โครงการอินเทอร์เน็ตของไทย (Thailand.net) จะช่วยพัฒนาส่วนชุดคำสั่ง (Software) ให้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่และ 3) การให้ความช่วยเหลือโครงการการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เพื่อพัฒนาครูจำนวน 20,000 คน และนักเรียนอีกจำนวน 60,000 คน โดยทั้งหมดนี้จะมีการส่งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมพัฒนา และคาดว่าภายใน 2 ปีจะมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตครบทุกโรงเรียน (ทศวรรษแห่งดิจิทัล, 2548, หน้า 16)

14. บริษัทไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด แสดงว่า เพื่อพัฒนาบุคลากรและการเรียนรู้ของไทยเกี่ยวกับเทคโนโลยีการให้บริการทางเครือข่าย (Web Service) ทางไมโครซอฟท์ได้ลงทุนทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรต่าง ๆ ในโครงการอินเทอร์เน็ตของไทย (Thailand.net.) คิดเป็นมูลค่ากว่า 140 ล้านบาท โดยประเทศไทยสามารถนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นในระยะยาว เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมส่วนชุดคำสั่ง (Software) ให้ได้มาตรฐานระดับโลก โดยใช้มาตรฐานเปิดและภาษารูปแบบภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างเครือข่ายที่มีลักษณะยืดหยุ่น (eXtensible Markup Language: XML) การพัฒนาโปรแกรมการให้

บริการทางเครือข่าย (Web Service) จะใช้เวลา 3 ปี เมื่อถึงเวลานั้นประเทศไทยจะเป็น "ศูนย์กลางกระจายสัญญาณหลัก" หรือ "ชุมทางหลัก" (Super Hub) ด้านการให้บริการทางเครือข่ายเพื่อการพาณิชย์ในภูมิภาคนี้ (ทศวรรษแห่งดิจิทัล, 2548, หน้า 16)

ภาพอนาคตด้านวัฒนธรรม

กระแสโลกาภิวัตน์แผ่กว้างไปทุกห้วงอวกาศมีผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี และด้านวัฒนธรรม ซึ่งในด้านวัฒนธรรมนี้เดิมคนไทยในสังคมไทยหวงแหนและรักษาคุณค่าที่สั่งมาทางวัฒนธรรมซึ่งแยกไม่ออกจากหลักธรรมทางศาสนา แต่เมื่อโลกเข้าสู่สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่านิยมบางอย่างที่ไม่ดีและไม่เหมาะสมกับสังคมไทยได้ไหลบ่าเข้ามาและทำให้คนไทยรับเอาค่านิยมดังกล่าวก่อให้เกิดวิถีชีวิตของคนไทยเบี่ยงเบนไปอย่างน่าวิตก มิติทางด้านวัฒนธรรมจึงแทบจะเป็นมิติเดียวที่มองไม่เห็นเลยว่าได้รับผลกระทบด้านบวกจากกระแสโลกาภิวัตน์ เพราะเมื่อพิจารณาแล้วล้วนได้รับผลกระทบในด้านลบ (ธีรพัฒน์ วิสัยทอง และชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2547, หน้า 52-57) ดังนี้

1. สังคมไทยเป็นสังคมเปิดตั้งแต่นั้นเมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ไหลบ่าเข้ามา เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของไทยต่างก็ได้รับผลกระทบควบคู่กันไป หากจะมองผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจะพบว่าโลกาภิวัตน์เข้ามาพร้อมกับกระแสบริโภคนิยม (Consumerism) และดอกย่ำให้ค่านิยมนี้ฝังรากลึกลงในจิตใจของคนไทยยิ่งวันยิ่งมากขึ้น กระแสบริโภคนิยมนี้เองได้นำเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลข้ามวัฒนธรรมเข้ามาด้วย ดังที่ เคนิจิ โอห์มาเอะ (Kenichi Ohmae) ได้ให้ข้อสังเกตว่าคนรุ่นใหม่ไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใดของโลกล้วนแต่มีรสนิยมคล้ายคลึงกันซึ่งเขาเรียกว่า คัลฟอร์เนีย-ไอเซชัน (California-Isation) เพราะใช้สินค้าเหมือน ๆ กันโดยเฉพาะเครื่องแต่งกาย ไม่ว่าจะเป็นกางเกงยีนส์ สีเส้นของเสื้อผ้าและรองเท้ากีฬา ล้วนแล้วแต่มียี่ห้อที่คนทั่วโลกนิยมใช้ อย่างไรก็ตามตัวสินค้าเหล่านี้ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงทางด้านวัฒนธรรมและคุณค่าต่อผู้บริโภค แต่ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศและสื่อด้านการบันเทิง เช่น ภาพยนตร์และเพลงมากกว่า ดังนั้นโลกอนาคตจึงมีการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมสองกระแสควบคู่กันไป คือ วัฒนธรรมที่มีความเป็นสากลมากขึ้นของมหานครและนคร-ภูมิภาค (City-Regional) กับวัฒนธรรมที่มีลักษณะท้องถิ่น ภูมิภาคนิยม (ภูมิภาคภายในประเทศหนึ่ง ๆ) และอนุภูมิภาคนิยม (เช่น บริเวณหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ ยูนนาน-เมียนมาร์-ลาว-เวียดนาม-กัมพูชา-ไทย)

2. พุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทยเคยแนบสนิทกันมากในอดีต แต่บัดนี้แยกทางออกจากรากกันไปมาก จะมีโยงใยถึงกันก็แต่ในทางพิธีกรรมบ้างเท่านั้น โดยที่พิธีกรรมที่ไม่รู้จักปรับตัวให้ทันสมัยก็ไม้อาจมีอนาคตได้ด้วยเช่นกัน ที่สำคัญก็คือวัฒนธรรมอันหลากหลายในสังคมสยาม ซึ่งรวมถึงชุมชนที่ไม่ใช่คนไทย และไม่ใช่วัฒนธรรมนั้นช่วยให้เราร่ำรวยในทางต่าง ๆ และเพิ่มความมี

ใจกว้างให้เราอีกด้วย พร้อมกันนั้นก็ควรตราไว้ด้วยว่าระบบการศึกษาและระบบราชการของไทย ได้ทำลายความหลากหลาย และความร่ำรวยของวัฒนธรรมสยามในท้องถิ่นต่าง ๆ ไปมาก แต่แล้ว บัดนี้ ศาสนาใหม่ที่เลวร้ายคือ ระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมแห่งการบริโภคนิยม ซึ่งผูกติดอยู่กับบริษัท ข้ามชาติและอภิมหาอำนาจ ซึ่งมีอำนาจเหนือรัฐบาลไทยและประเทศเล็กประเทศน้อยแทบทั้งหมด ทั้งยังเป็นตัวกำหนด ให้วัฒนธรรมอันหลากหลายกลายไปเป็นวัฒนธรรมหนึ่งเดียว ที่อาจเรียกว่า วัฒนธรรมอเมริกันอย่างเร็วก็ได้ หากไม่ก็ต้องใช้คำว่าวัฒนธรรมในระบบโลกาภิวัตน์ของแม็กเวิร์ต ซึ่งรวมถึงอาหารจานด่วนอย่างแมคโดนัลด์ และน้ำขวดอย่างโคคา โคล่า และกางเกงยีนส์ตลอดจน สอกลีวูด และคิสนีย์แลนด์

ประชาชนไทยจะยอมให้บริบทดังกล่าวนำเอาวัฒนธรรมไทยไปสู่นาคตได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าคนไทยรู้จักวัฒนธรรมของตนในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด และทำการโยงโยไปถึง วัฒนธรรมในอดีตอย่างมีวิจารณญาณเพียงใดอีกด้วย แล้วจึงใช้สติและปัญญาพิจารณาเหตุและ ปัจจัยต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจน

ถ้ามีประชาธิปไตยเป็นเนื้อหาสาระ การพลคนส่วนใหญ่อย่างให้เกิดที่ศักดิ์ศรี และมีใจกว้างในการหาข้อดีที่แก่นของความเป็นไทย (และไท) ไม่ใช่เปลือกกระพี้แห่งความเหลื่อมล้ำ ต่ำตู่ทางสังคม หรือหลงไปในความยิ่งใหญ่ของวีรบุรุษวีรสตรีในอดีต โดยไม่ให้ความสำคัญกับ คนเล็กคนน้อยเอาเสียเลย แล้วเราก็น่าจะหาทางไปพ้นบริบททางวัฒนธรรมจากอภิมหาอำนาจและ บริษัทข้ามชาติได้ เพราะของแท้ย่อมชนะของปลอมได้ ธรรมะย่อมชนะอธรรมได้แม้จะไม่ง่ายนัก ก็ตาม

ลัทธิบริโภคนิยมคือหาชนะยิ่งกว่าวัฒนธรรม โดยที่มนุษย์ก็เดินไปสู่ความหายนะได้ ไม่ยาก แต่ถ้าใช้สติปัญญาเป็นแกนกลาง แล้วรวมพลังทางความถูกต้องดีงามของมหาชน ร่วมกัน ทำความเข้าใจอะไร ๆ ได้อย่างชัดเจน หมายความว่า ต้องกล้าปฏิเสธความหน้าไหว้หลังหลอก หรือ การถือเอาความเท็จเท็จมาเป็นจริง หรือเอาความเท็จดิบมาเป็นของดี รวมถึงการสยบยอมกับอำนาจ มีคในทศวรรษต่าง ๆ ไม่ว่าอำนาจนั้นจะครอบงำอยู่ทางจิตใต้สำนึกก็ตาม แม้คำว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ก็ต้องเข้าใจให้ชัดเจนอย่างมีวิจารณญาณ หากสร้างความเคารพตัวเองขึ้นได้ และ พยายามให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นได้ในทางความเสมอภาคอย่างมีภราดรภาพแล้วไซ้ ต้องร่วมกัน กล้าพูด กล้าทำร่วมกันอย่างทันทั่วทั้งที่ หากเป็นไปได้ถึงเพียงนี้ น้ำที่จะมีทางกำหนดอนาคตของวัฒนธรรม ไทยไปในทางที่สร้างสรรค์ออกมา อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ อย่างมีสันติสุขไปพร้อม ๆ กับความยุติธรรมในสังคมด้วย

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปประเด็นความเกี่ยวพันระหว่างแนวโน้มของโลกซึ่งจะเป็นสภาพแวดล้อมกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และ

วัฒนธรรมไทย ดังนี้ 1) เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ของการผลิตโดยมีการแพร่กระจายของข้อมูลสารสนเทศเป็นตัวกระตุ้นความอยากรู้ใคร่มีของคนในโลก เป็นเหตุให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ 2) เกิดแนวโน้มการลงทุนภายในภูมิภาค เพื่อสร้างสินค้าที่ภูมิภาคใช้ร่วมกัน (Regional Products) มากขึ้น 3) เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีลักษณะโลกาภิวัตน์ (Global Technological Changes) มากขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารโทรคมนาคม โดยปัจจัยซึ่งเคยเป็นข้อจำกัด เช่น สภาพภูมิศาสตร์ กาล เทศะ กำลังหมดไปอย่างรวดเร็ว 4) เกิดนคร-ภูมิภาค (City-Regions) ขึ้น โดยนคร-ภูมิภาคเหล่านี้จะเป็นจุดที่มีความพร้อม ได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด 5) เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกระแสการเมืองกับกระแสเศรษฐกิจที่ต่างเน้นการสร้างประชาสังคมให้เป็นสังคมที่เสรีทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น 6) เกิดวัฒนธรรมขยะที่มากับกระแสโลกาภิวัตน์

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า”

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านชีวสังคมของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

ชื่อ.....นามสกุล.....

วุฒิการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (ในตำแหน่งที่ระบุ).....ปี

สังกัดหน่วยงาน/สถาบัน.....

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน หมายถึง แบบแผนของฐานคติหรือความเชื่อที่ผู้บริหาร ครูอาจารย์และนักเรียนได้ร่วมกันสร้างขึ้น ค้นพบ เลือกรับและได้ปรับปรุงพัฒนาจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของโรงเรียนและเพื่อให้เกิดการบูรณาการภายใน โดยที่ผู้บริหารครูอาจารย์และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายร่วมกัน แบบแผนดังกล่าวจะเป็นวิถีทางที่ถูกต้องที่ผู้บริหารครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนจะยอมรับและรู้สึกตอบสนองในความสัมพันธ์กับปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างสม่ำเสมอและจะถ่ายทอดแก่สมาชิกใหม่ในโรงเรียน วัฒนธรรมปรากฏให้เห็นได้โดยเป็นรูปธรรม สัญลักษณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในโรงเรียน หรือ ปรากฏในรูปของปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

คำถามทั้ง 23 ประเด็นต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน ขอความกรุณาท่านได้ให้รายละเอียดว่าในทศวรรษหน้าวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลน่าจะเป็นอย่างไร (ในกรอบคือสภาพปัจจุบัน)

2. วิสัยทัศน์ (Vision) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

วิทยาลัยการศึกษาคาทอลิก “บุคคลแห่งการเรียนรู้ ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่
ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ ตามหลักพระคริสตธรรม” (Learning Persons, Loving
and Caring Community, Reaching for Human Excellence, According to Christian
Principles) (สมาคมศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย), 2543, หน้า 45-47)

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

3. พันธกิจ (Mission) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

พันธกิจของการศึกษาคาทอลิกมุ่งมั่นที่จะสร้าง

(1) บุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยจัดการศึกษาอบรมที่เสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความสุข จัดการศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และให้โอกาสผู้ยากไร้และด้อยโอกาสเข้ารับการศึกษาดูตามความเหมาะสม

(2) ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร โดย สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความรัก เอื้ออาทรให้การอภิบาลเพื่อเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตครอบครัวส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชน ในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ส่งเสริมบรรยากาศ การเสวนาระหว่างศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และเชื่อมโยงความรู้กับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดความหมายที่แท้จริงสู่การปฏิบัติในชีวิต

(3) มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ โดยเป็นประจักษ์พยานถึงศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ด้วยชีวิตที่เป็นรูปธรรมและจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสร้างสังคมแห่งความจริง ยุติธรรมและสันติ (สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย), 2543, หน้า 45-47)

โรงเรียนคาทอลิกต้องรับภารกิจพิเศษในการเปิดวิสัยทัศน์ใหม่ต่อสังคม (Lane, 1991, p. 8) เป็นสถานที่แห่งการเสวนา แลกเปลี่ยนและพัฒนาชุมชน สังคม (สมาคมสภาการศึกษา คาทอลิก (ประเทศไทย), 2542, หน้า 271) จะต้องทำหน้าที่รักษาเสรีภาพของมโนธรรมและ การนับถือศาสนา (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 2541, ข้อ 6, 108)

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

.....

.....

.....

4. เป้าหมาย (Goals) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

เป้าหมายทั่วไปของโรงเรียนคาทอลิก

1. พัฒนาเด็กนักเรียนทุกคนในทุกมิติ คือ พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิกตามแนวจิตตารมณ์ของแต่ละสถาบัน
 2. ปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และผนึกกำลังกันรับผิดชอบเพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์และต่อสถาบันของตน
 3. ปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยโดยเน้นให้มีความรักต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นวิถีชีวิตของคนไทยในระบบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรม ศีลธรรมและประเพณีที่ดีงามของชาติ
 4. ส่งเสริมด้านวิชาการและการปฏิบัติ โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถมีทักษะที่จำเป็น เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต
- สมเด็จพระท้าวว่าด้วยการศึกษาคาทอลิกของวาติกันที่ 2 เรื่อง โรงเรียนคาทอลิก ข้อ 35 ระบุว่า “โรงเรียนคาทอลิกมุ่งพัฒนามนุษย์ทุกมิติ (The Whole Person) เพราะว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทุกประการอยู่ในความกลมกลืนและความสำเร็จในองค์พระคริสตเจ้าผู้เป็นมนุษย์ที่ดีพร้อม (The Perfect Person) นี่คือนิยามพิเศษของโรงเรียนคาทอลิกซึ่งมีหน้าที่ ๆ จะต้องปลูกฝังคุณค่าความเป็นคนในทุกมิติที่เป็นบุคคลอันเป็นภารกิจที่โรงเรียนคาทอลิกต้องรับใช้มวลมนุษย์...”
- มิเกล กาไรซาบาล (2544, หน้า 28-29) กล่าวว่าเป้าหมายของโรงเรียนคาทอลิกอยู่ที่ประ โยคเรียบ ๆ ว่า สอนความจริง ชี้ทางให้ชีวิต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสืบทอดภารกิจการไถ่กู้ของพระเยซูเจ้า

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

5. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์การศึกษาคาทอลิก

สถานศึกษาต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และมีศักยภาพที่สามารถดำเนินการให้สำเร็จตามเงื่อนไขของเวลา และศักยภาพแห่งการพัฒนาในบริบทที่เหมาะสมกับเงื่อนไข และบริบททางวัฒนธรรมและสังคมไทย ดังนี้

1. มีปรัชญาการศึกษาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของพระศาสนจักรและเป้าหมายการพัฒนาของชุมชนและสังคมไทย
2. มีระบบการศึกษาที่แสดงปรัชญา และกระบวนการจัดการศึกษาที่โปร่งใส ชัดเจน และจงใจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และร่วมมือกันสู่เป้าหมายที่เป็นประโยชน์แก่พัฒนาการของผู้เรียนและสถาบันในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม
3. ระบบการจัดการศึกษาต้องแสดงพันธกิจหลักของสถาบันและต้นสังกัด ดังนี้
 - 3.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของสังฆมณฑล
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของคณะนักบวช และพระพรพิเศษของคณะ หรือจุดมุ่งหมายการก่อตั้ง
 - 3.3 จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา นรวาสคาทอลิกที่จัดการศึกษาในการมีส่วนร่วม และร่วมมือกับพระศาสนจักรท้องถิ่นและสังคมไทย
 - 3.4 กำหนดยุทธศาสตร์หลักที่ยั่งยืนแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ที่มุ่งมั่นในภารกิจที่มีต่อสังคมไทย
 - 3.5 มีระบบการพัฒนบุคลากรที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อการรักษามาตรฐานการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาคาทอลิก วิธีการจัดการศึกษาที่กำหนดเป็นเครื่องมือสู่ความสำเร็จ แสดงให้เห็นมาตรฐานการดำเนินงาน และภารกิจที่มุ่งมั่นเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคมไทย และประชาชน

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

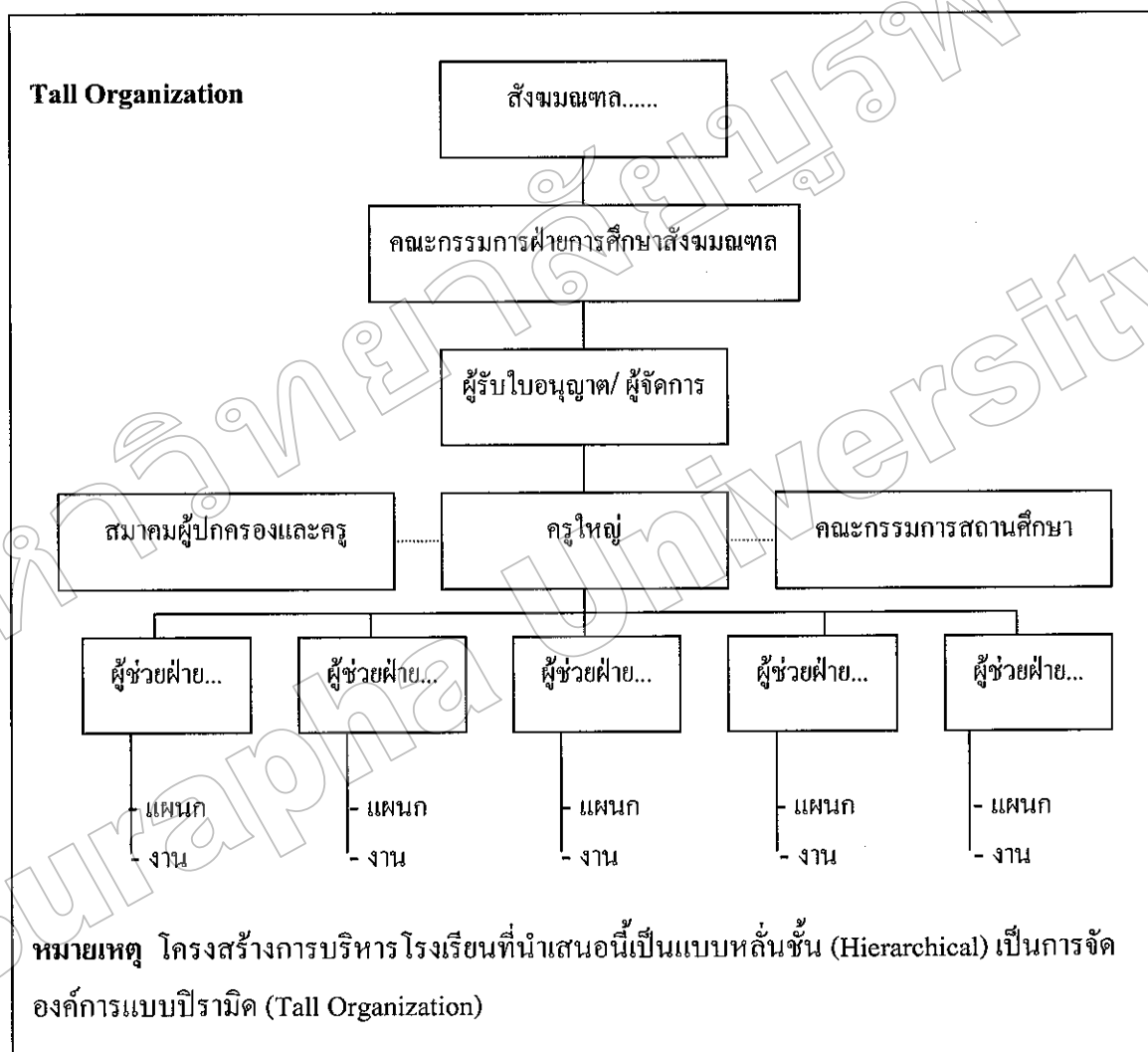
.....

.....

.....

6. โครงสร้างการบริหาร (Organizational Structure) โรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

.....

.....

7. รูปแบบการบริหาร (Administrative Style) โรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

รูปแบบการบริหาร (Administrative Style)

การบริหารแบบรวบอำนาจ (Centralization) ผู้ได้บังคับบัญชามีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชา (Top-Down) โอกาสที่ผู้ได้บังคับบัญชาจะแสดงความคิดเห็นนั้นมีน้อยมากหรือ
แทบจะไม่มีเลย

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

Alpha University

10. บุคคลที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง (Hero and Heroine) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

ความสำคัญของครุฑราชาวาสทั้งชายและหญิงจะยังมีมากขึ้นในอนาคตแห่งศตวรรษที่ 21 ในภารกิจที่จะต้องผสมผสานความร่วมมือให้สำเร็จและเป็นจริง (Pope Paul VI, 1975, ข้อ 15) นี่เป็นรูปแบบใหม่ของภาวะผู้นำที่จำเป็นของศตวรรษใหม่ ซึ่งได้พัฒนาจากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทอติกในปัจจุบัน คือ การเปิดตัวสู่โลกสมัยใหม่ด้วยมีส่วนร่วมเสวนากับครอบครัว มนุษยชาติ ร่วมมือกับทุกคนที่จะเสริมสร้างโลกให้ยุติธรรมและยังยืนมากยิ่งขึ้น (Lane, 1991, p. 8; O'Murcher, 1997, pp. 115-117)

ฉะนั้นผู้ที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง (Hero and Heroine) ของโรงเรียนคาทอลิกคือคนที่มีความยุติธรรมและมีความรักต่อทุกคน พุ่มพเสียดละเพื่อโรงเรียน อบรมสั่งสอนศิษย์ทุกคนโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ให้แบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้เป็นอย่างดี

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

[illegible]

13. บรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral Standard) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า

(พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

1. สังคายนาวาติกันที่ 2 ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดแบบคาทอลิก เป็นมุมมองแบบพลวัตแห่งการปฏิบัติที่ยึดคุณธรรมความรัก ความยุติธรรมและการรับใช้แบบพระคริสต์เป็นหลักในกระบวนการปรับเปลี่ยนโลก (Arbuckle, 1993, p. 91; Ludwig, 1995, p. 33)
2. ความรักเป็นคำสอนหลักของความเชื่อคาทอลิกและเป็นสิ่งที่ซึมซาบอยู่ในเรื่องความเข้าใจมนุษย์ของการศึกษาคาทอลิกเพราะเน้นการปฏิบัติต่อนักเรียน โดยเคารพต่อศักดิ์ศรีของพวกเขาและเตรียมพวกเขาให้รู้จักเคารพและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของทุกคน อีกทั้งความยุติธรรมยังเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นในความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นเครื่องหมายของพระเจ้า

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

14. ขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition or Custom) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

1. พระศาสนจักรสากลตั้งแต่สมัยพระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 13 ในปี ค.ศ. 1658/ พ.ศ. 2201 ได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ว่าต้องพึงให้ความสำคัญทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม เพราะวัฒนธรรมเป็นแก่นความเชื่อที่มั่นคงและเป็นหลักปฏิบัติที่ประชาชนทุกคนรักและหวงแหน ยิ่งกว่านั้นพระศาสนจักรยังได้เน้นว่าวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตและสังคมที่ต้องให้ความสำคัญ พระศาสนจักรท้องถิ่นและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาต้องเคารพคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในความหมายของการพัฒนาทางวัฒนธรรม
2. ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นถึงความจริงที่ว่าพระเจ้าประทับอยู่ใกล้เพื่อไถ่กู้และรักมนุษยทุกคน เช่น การอธิษฐานภาวนาขอพรจากพระเจ้าก่อนเข้าชั้นเรียน การอธิษฐานภาวนาก่อนการประชุมทุกครั้ง เป็นต้น
3. อนุรักษขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition or Customs) ของชาติและท้องถิ่น เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันคริสต์มาส และวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

[illegible]

15. ระเบียบปฏิบัติ (Regulation) ของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

ภารกิจของการศึกษาคาทอลิกจะต้องเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งของชุมชน/ สังคมให้
เข้มแข็ง พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้ดีขึ้น ในขณะเดียวกันก็พัฒนาศักยภาพความสามารถ
ของมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมเมื่อคนของสังคมมีความรู้ มีทักษะ
เฉลียวฉลาด พวกเขาจะได้เป็นกำลังเข้มแข็งของสังคมและมีความสามารถในการพัฒนา
ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

ระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนคาทอลิกเน้นการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) คือ ชีดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) หลักการยึดความเห็นส่วนใหญ่ (Consensus Oriented) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness)

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

Surapina

18. การจัดการเรียนการสอน (Learning-Teaching Activities) ของโรงเรียนคาทอลิกใน
ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

การจัดการเรียนการสอนต้องประกอบไปด้วยกลุ่มกิจกรรมที่มีลักษณะกว้างและครอบคลุมพัฒนาการต่าง ๆ ของชีวิตทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจและสังคม เช่น การฟื้นฟูจิตใจ การร่วมพิธีกรรม ศาสนกิจ กีฬา การฉลองประจำปี โครงการด้านวรรณกรรม ดนตรี ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเตรียมโอกาสสมกมยเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์แบบใกล้ชิดและการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างผู้ใหญ่กับนักเรียน เป็นโอกาสที่ทำให้ความผูกพันระหว่างสมาชิกของโรงเรียนมีความลึกซึ้งมากขึ้นและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง โดยกิจกรรมดังกล่าวได้รับการเอื้ออำนจจากการสร้างแผนการเรียนการสอนข้างต้น

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

[illegible]

19. ธรรมชาติมนุษย์ (Human Nature) ในโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

1. มนุษย์มีศักดิ์ศรีและความยิ่งใหญ่เหนือสิ่งสร้างใด ๆ เป็นผลงานของพระเจ้าซึ่งได้รับการยกย่องขึ้นสู่ระดับเหนือธรรมชาติในฐานะบุตรพระเจ้า มีวิญญาณเป็นอมตะจึงต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับการเป็นมนุษย์ (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 2532, ข้อ 56)
2. แก่นความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ของคาทอลิก ตามความเข้าใจทางเทววิทยา เป็นการมองโลกในแง่ดีว่าแม้มนุษย์จะอ่อนแอและตกในบาปได้ แต่โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นคนดี ฉะนั้นแก่นแท้ของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนจะต้องสะท้อนและส่งเสริมการยอมรับพื้นฐานที่อย่างน้อย
- 3 ประการ คือ
 1. ยืนยันความดีพื้นฐานของนักเรียน
 2. การให้การศึกษาบรมแก่คนทั่วไปให้มีชีวิตอย่างรับผิดชอบ โดยอาศัยความช่วยเหลือของพระเจ้า
 3. การให้ความเชื่อมั่นและหล่อหลอมประชาชนทั่วไปให้ดำเนินชีวิตสมกับคุณค่าของตัวเองและความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์

โรงเรียนคาทอลิกต้องเป็นสถานที่ที่ให้การต้อนรับและเปิดสำหรับทุกคนและอบรมสั่งสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นเพื่อนบ้านพี่น้องกันอย่างไม่มีขอบเขต

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**21. ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Relationship to the Environment) ของโรงเรียนคาทอลิกใน
ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)**

ปัจจุบัน

1. โรงเรียนเน้นบทบาทการรับใช้สังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม โดยเน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันศาสนาและสังคม เช่น สถาบันครอบครัว ชุมชน องค์กรทางสังคม หน่วยงานและศาสนาอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นฐานแห่งความร่วมมือในการพัฒนาสังคมและคุณธรรมตามหลักธรรมของศาสนา (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 2532, ข้อ 16-20)
2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนคาทอลิกจำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นการอยู่ร่วมกันไม่ใช่เพียงอุดมการณ์ แต่จะต้องเป็นคุณค่าที่เป็นสิ่งปฏิบัติจริง นักเรียนและอาจารย์จะรู้สึกอิสระที่จะเป็นตัวเองในแบบที่ดีที่สุดและแสวงหาความรู้ความจริงในที่ที่พบได้ การต้อนรับและไมตรีจิตที่มีให้กับทุกคนเป็นการให้ความเอาใจใส่ที่ลึกซึ้งท่ามกลางและระหว่างครู ผู้บริหาร พนักงาน และนักเรียนและต่อหมู่คณะที่ขยายวงกว้างออกไปจนถึงผู้ปกครอง ศิษย์เก่า วัด ห้องถิ่นชุมชน
3. สิ่งสร้างทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งดีเพราะเป็นฝีพระหัตถ์ของพระเจ้า การศึกษาจึงเป็นการสร้างจิตสำนึกเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ของสติปัญญาของพวกเขาในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

23. เทคโนโลยี (Technology) ที่ใช้ในโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

ปัจจุบัน

โรงเรียนคาทอลิกใช้วิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือทางการศึกษาอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์รับใช้ชีวิตมนุษย์และสังคม (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก, 2542, ข้อ 8)

อนาคต (ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2550-2559) ?

Surapha University

หมายเหตุ

หากท่านเห็นว่ายังมีประเด็นอื่นที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรของ
โรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า ขอความกรุณาท่านได้เพิ่มเติมและให้รายละเอียดด้วยครับ
จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

บาทหลวงเอกชัย ชินโคตร

ผู้วิจัย